28. Yıl

Karikatürk

KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ

Ekim 1997

sayı 43

YENİ YARIŞMALAR

Halkevleri 66. Kuruluş Yıldönümü Kültür Sanat Ödülleri

Koşullar:

a) Konu sınırlaması yoktur.

b) Yarışma amatör profesyonel herkese açıktır.

c) Her sanatçı dilediği sayıda yapıtla katılabilir.

ç) Boyutlar 42x42 cm'den büyük olmamalıdır.

d) Yarışmaya en son katılma tarihi 31 Aralık 1997.

Seçici Kurul: Turhan Selçuk, Oğuz Gürel, Orhan Doğu, Seçkin Temur, Sait Munzur.

e) Sonuçlar 19 Şubat 1998'de Halkevleri'nin 66. Kuruluş Yıldönümü etkinliklerinde açıklanacaktır.

Ödüller: 1.lik 200 milyon, 2.lik 150 milyon, 3.lük 100 milyon.

Adres: Halkevleri Genel Merkezi, G. M. Kemal Bulvarı No: 20/5 06440 Demirtepe Ankara.

TCDD 2. 'Çizgilerle Demiryolları' Karikatür Yarışması

Konu: Çizgilerle demiryolları.

Yarışma bütün karikatürcülere açık. Yarışmaya birden çok ve daha önce hiç yayınlanmamış karikatürle katılınabilir. Çizim tekniği serbesttir. Karikatürler en fazla 35x50 cm ebatlarında olmalı. Yarışmacılar kısa özgeçmişlerini ve birer fotoğraflarını karikatürleriyle birlikte göndermeliler. Karikatürler en geç 21.11.1997 tarihine kadar, 2. Ulusal Demiryolu Kongresi Yürütme Kurulu TCDD Genel Müdürlüğü APK Dairesi Başkanlığı 06330 Gar Ankara adresine elden ya da posta ile ulaştırılmalıdır.

Ödüller: 1.lik ödülü: 100 milyon, 2.lik ödülü: 75 milyon, 3.lük ödülü: 50 milyon. On adet mansiyon: Her biri 5'er milyon TL.

1. Uluslararası Kıbrıs Altın Muflon Karikatür Yarışması

Yarışmada konu sınırlaması yoktur. Gönderilecek eserler orjinal olmalıdır. Teknik serbesttir. Karikatürlerin ölçüsü en az 30x25 cm, en fazla 40x30 cm olmalıdır. Her karikatürcü dilediği sayıda eserle katılabilir.

Karikatürlerle beraber özgeçmiş ve bir adet fotoğraf gönderilmelidir.

En son katılma tarihi: 30 Kasım 1997.

Adres: 1. Uluslararası Altın Muflon Karikatür Yarışması, Yaman Bey Sk. 199 Göçmenköy Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs.

Ödüller: 1.lik ödülü: Altın Muflon (plaket), 2.lik ödülü: Gümüş Muflon (plaket, iki kişiye), 3.lük ödülü: Bronz Muflon (plaket, 3 kişiye), özel ödüller: 5 ile 10 çizere özel Muflon ödülü (plaket).

2. Serdar Çakırer Karikatür Yarışması

Koşullar: Yarışmada konu sınırlaması yoktur. Teknik siyah beyaz olmalıdır. Gönderilecek eserlerde ebat 30x40 cm'yi geçmemelidir. En fazla 2 karikatürle katılınabilir.

Ödüller: 1.lik ödülü: 35 milyon, 2.lik ödülü: 30 milyon, 3.lük ödülü: 25 milyon. Ödüller Çakırer ailesince karşılanmaktadır. Yarışmaya katılma adresi: Karikatürcüler Derneği Ankara Temsilciliği, Konur Sk. 31/10 Kızılay Ankara.

Son katılım tarihi: 30.11.1997.

Seçici Kurul: Erdoğan Başol, Orhan Enez, Mustafa Eremektar (Mıstık), Mete Göktürk, Erdoğan Karayel, Polat Nahabaş, Sema Ündeğer, Metin Peker, İzel Rozental, Murat Özmenek, Kamil Yavuz, Cafer Zorlu.

Yitirdiğimiz çizerler

Nihat Ali Bali (1928 -1991)

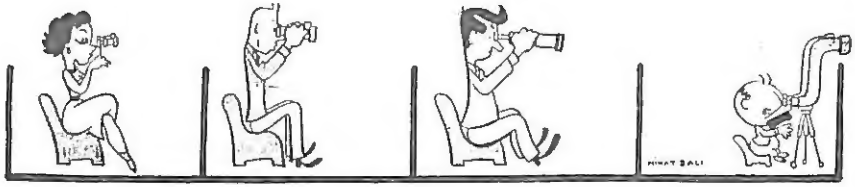

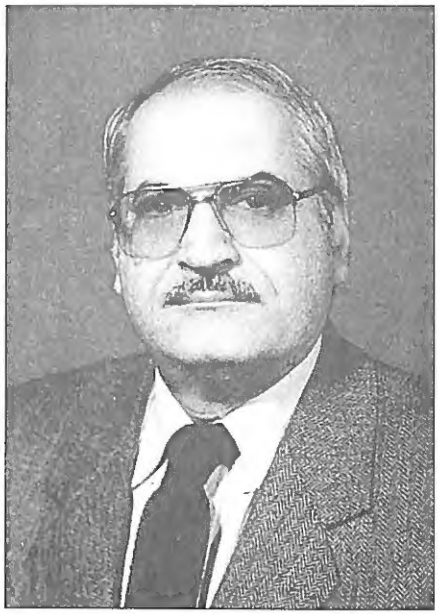

Nihat Ali Bali 1928 yılında doğdu. 19 yaşında Bab-ı Ali'ye qdımını atan Bali, ilk olarak 1952 yılında Karınca adlı haftalık bir çocuk dergisi çıkardı. Karikatür alanındaki ününü Yenisabah gazetesinde, politik güncel taşlama niteliğindeki "Küçük Vali" adlı bant-karikatür dizisi ile kazandı. Nihat Bali'nin Küçük Vali dizisindeki kahramanı, o zamanlar hem İstanbul Valisi hem de Belediye Başkanı olan Fahrettin Kerim Gökay'dı. Gökay'ın renkli kişiliği ile çok ilgi çeken dizi uzun süre Kırkbirbuçuk ve Tef dergilerinde devam etti. Daha sonra Akşam gazetesinde "Safi" ve "Bay Kartvizit" adlı karikatür dizisi yayımlanmağa başladı. Nihat Bali, Türkiye'de ilk animasyon denemelerini yapan sanatçılar arasında gelir. Oğuz Aral ve Altan Erbulak gibi karikatürcü arkadaşları ile canlandırma reklam filmleri hazırladılar. 1972 yılında Türkçe olarak hazırlanıp daha sonra Almancaya çevrilen Alman çocuk dergisi Felik Extra için hazırladığı çizgiroman iki yıl yayımlandı. Nihat Bali sanatçılığının yanısıra politikayla da uğraşıyordu. CHP'de çeşitli görevler üstlenmişti. 1991 yılında aramızdan ayrılan sanatçı için, 1993 Aralık ayında Karikatür ve Mizah Müzesi'nde bir Anma Sergisi düzenlendi. (*Anma Sergisi broşüründen alınmıştır.*)

KARİKATÜRK KARİKATÜRCÜLER DERNEĞİ HABER BÜLTENİ

Ayda bir kez yayınlanır. Çizgi, yorum ve görüşler kişilere aittir...

YAYIN KURULU: Oğuz GÜREL, Metin PEKER, Cem K. ÖNGÜ, Mahmut AKGÜN, Erdoğan Karayel
DİZGİ-MİZANPAJ: B. Sadık ALBAYRAK
KATKIDA BULUNANLAR: Erdoğan BAŞOL, Yener ÇAKMAK, Kemal URGENÇ
YAZIŞMA ADRESİ: Karikatürcüler Derneği Yerebatan Sarnıcı Çıkışı 34410 Sultanahmet-İSTANBUL.
Tel: (0-212) 513 60 61 **Faks:** (0-212) 527 26 18
BANKA HESABI: Karikatürcüler Derneği, Emlakbank İstanbul Bahçekapı Şubesi hesap no: 000 30407
İRTİBAT BÜROLARI
ANKARA: Metin PEKER, Konur Sok. 31/10 Kızılay - ANK. Tel / fax: 0312-417 37 28
TRABZON: Adnan TAÇ, Kunduracılar Cd. Neşe Sk. No: 1/3 TRABZON, Tel: 0462-326 70 71
ANTALYA: Cihan İŞBAŞI, Atatürk Kültür ve Sanat Mkz. Karikatür Evi, TRT Cad. - ANTALYA, Tel: 0242-243 43 75, faks: 247 15 57
İZMİR: Cem KOÇ, P.K.6 35252 Konak, İZMİR, Tel / fax: 0 232 489 64 35 - 489 52 68
BURSA: Mümin BAYRAM, İncirli Cd. Zeynep Apt. No: 110/16 16350 BURSA
BASKI: Onsel Ofset
INTERNET ADRESİ: 15. Nasreddin Hoca Sergisi: (http://www.netrail.net/~ertem/hoca.html)
1.Nehar Tüblek Yarışması Sergisi "Kahvehaneler": http://www.netrail.net/~ertem

Kritik

Hıfzı Topuz'un Dünya Karikatürü kitabı dünyalı mı?

Oğuz Gürel
Karikatürcüler Derneği Başkanı

Türk ve dünya karikatürüyle ilgili uzun yıllardır yaptığı araştırmalar, yayınladığı kitaplarla tanıdığımız iletişim uzmanı Hıfzı Topuz'un kitaplarına bir yenisi daha eklendi: DÜNYA KARİKATÜRÜ. Toplam 264 sayfalık kitabın editörlüğünü Turgut Çeviker üstlenmiş. Dünya Karikatürü kitabının giriş yazısında öncelikle karikatürün dünyada karşılık bulduğu tanımlamalara değiniliyor. Karikatürün tarifi ve tanımı üzerinde duruluyor. Buna gerek duymasına sebep olarak da bu konudaki kavram kargaşası ve anlam çeşitliliği gerekçe olarak belirtiliyor. Değişik ülkelerdeki karikatür, karikatürcü, tanımlarına açıklık getiriliyor. Karikatürün bu kendi içindeki sınıflandırmalarına açıklık getirildikten sonra humour kavramına değiniliyor. Daha sonra, tarih öncesi çağlarda karikatür konusu ele alınıyor (Eski Mısır, Grek, Roma ve Ortaçağ gibi). Ünlü ressamlardan hem çizer hem de ressam olanlar teker teker ele alınıyor ve eserlerinden örnekler veriliyor. Daha sonra değişik ülkelerin geçmişteki ve günümüzdeki karikatürcülerinden ve eserlerinden örnekler veriliyor. Bu ülkeler İngiltere, Almanya, Avusturya, İsviçre, Belçika, Hollanda, İskandinav ülkeleri, İspanya, Rusya, eski Çekoslavakya, Macaristan, Polonya, Romanya, Bulgaristan, eski Yugoslavya, Yunanistan, İsrail, Kıbrıs, Arap ülkeleri, Uzakdoğu, Kara Afrika, Amerika, Kanada ve Latin Amerika'yı kapsamakta. Tüm bu ülkelerdeki sanatçıların eserleri, yayınlandığı dergi ve gazeteler örnek ve açıklamalarla sunuluyor. Bu konuda olabildiğince geniş tutulmaya ve görsel açıdan zengin unsurlarla beslenmeye çalışılan kitapta en son Latin Amerika karikatürü incelendikten sonra sıra Türk karikatürünün incelenmesine geliyor. Hemen belirtmek gerekir ki, Dünya Karikatürü kitabının buraya kadar incelediği ve ele aldığı ülkelerdeki karikatürcüler genel olarak o ülkeyi yansıtabilecek ve temsil edebilecek düzeyde isimler. Bu da kitabın başlıbaşına bir kaynak niteliğinde olduğunu gösteriyor.

En son bölümde Türk karikatürü sanatçılar, eserleri, yayınlandığı dergi ve gazeteler, tarihçesi, geçmiş ve günümüzden örneklerle incelenmeye çalışılıyor. 1870'ten 1990'lara uzanan geniş bir yelpazede Türk karikatürü ele alınıyor. 1870'lerden günümüze kadar değişik kuşakların çizerleri teker teker tanıtılıyor. İşte tam burada, 1940 kuşağının ünlü isimlerinden Necmi Rıza Ayça'nın kronolojisini incelerken en son bölümde bir cümle dikkatimizi çekiyor: "KADIN BACAKLARI ÇİZİMİNDE ÇOK BAŞARILI OLDU". Böylesi bir estetik ya da kuramsal sınıflandırmaya ilk kez şahit olmanın şaşkınlığı bir yana, çizerleri bu tarz bir kategoride bir kalıba sokmak ne kadar doğru acaba? Böylece editörün gözüyle çizerleri sınıflandırmada yeni(!) bir aşamaya tanık oluyoruz. Karikatürcü çizdiği ele aldığı konu ne olursa olsun karikatürcüdür. Çok fazla ustalaştığı, uzmanlaştığı, çok sık ele aldığı bir ya da birden fazla konu başlığını o çizerin başına sanki bir ünvan ya da sıfatmış gibi eklemek, bırakın o çizere yapılmış saygısızlığı, sanat, estetik ve eleştiri kuramlarının hiçbirisinden haberi olmamak demektir. Sanki o çizer karikatürde diğer konularda aynı başarıyı gösteremiyormuşcasına bir anlam içeriyor ki, bu daha da büyük bir yanlış. O çizerin yıllarca çeşitli dergi ve gazetelerde çizdiği yüzlerce karikatürün içinden bir yönünü çıkarıp önplana almak eleştiride bilimselliğe ve objektifliğe sığmıyor. Derken 1940-50-60 kuşağının belli başlı çizerleri olabildiğince geniş bir şekilde incelendikten sonra, basın çizerleri, mizah dergileri ve eserlerinden örnekler verildikten sonra 1990'lara, yani genç kuşağa geliniyor. Deyim yerindeyse, ne oluyorsa burada oluyor. Yarışmalar, dergi ve gazete çizerlerinden bahsedildikten sonra bir genç kuşak listesi yapılmış ki evlere şenlik. Bu listenin hemen peşinden artık alışageldiğimiz şekilde özrü kabahatinden büyük bir özür yazısı; efendim burada isimini sayamadığım ..... (isimleri sayılamayan çizerlerin sayısı tahminen yazılan listenin beş katı) bu bir. İki: Hani nerede İslamcı, sağ veya benzeri basında çalışan çizerler ve eserlerinden örnekler. Onlar herhalde Türkiye'de yaşamıyor. Yalnızca kendi dünya görüşünü yansıtan çizerlerin kitapta yer alıyor olması kitabın objektifliğine gölge düşürüyor. Üç: Anlaşıldığı kadarıyla yarışmalarda ödüller kazandığı için kendilerinden ayrı ayrı bahsedilen çizerleri görüyoruz ki burada gene birçok isme yer verilmemiş. Tam burada bir çırpıda sayabileceğimiz birçok çizer sözkonusu. Dört: Otuz beş ve kırk küsur yaş arası ne zamandan beri genç kuşak sayılıyor. Belki bu satırlara gerek yok, aslında bu tip eksiklikler her benzeri kitapta olur diyenler çıkacak. Keşke bu kadar basit olsa. Tekrar ediyorum bu kitap bir belge, kaynak, referans, başvuru kitabı niteliği taşımamakta, editörünün zevk ve beğenilerinin kitaplaşmış halini bize yansıtmaktadır. Niye diye sorarsanız, çünkü efendim malum, artık son yıllarda bu gibi çalışma veya etkinliklerde,

(DEVAMI ARKA SAYFADA)

Üstte, Necmi Rıza'nın bültenimiz için çizdiği bir çift "başarıyla çizilmiş" kadın bacağı görüyorsunuz.

Karikatürcüler Derneği'ni yok sayarak, dışlayarak veya bilgisi haricinde birçok şey yapmak moda oldu. Dolayısıyla bu kitap da bize böyle bir hazırlık sürecinden geçmiş izlenimi veriyor. Bu, çok açık. Artık günümüzde karikatürcülerin büyük bir çoğunluğunu bünyesinde birleştiren büyük bir örgütü yok sayarak Türk karikatürünü yanıltan bir inceleme yapmak nasıl bir şeyse, işte böyle oluyor. Tekrar ediyorum, bu kitap

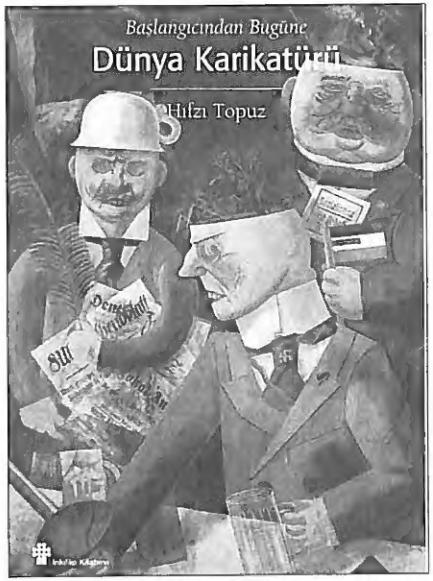

Hıfzı Topuz'un Dünya Karikatürü adlı çalışması İnkılap Yayınları'nca geçtiğimiz ay yayımlandı. Alanında, ilk olan kitap karikatür çevrelerinde tartışma yaratacak bir çalışma.

keşke bir referans veya kaynak özelliği taşıyan bir kitap olsaydı. Her editörün bu gibi antolojik değer taşıyan yayınlarda kişisel beğenilerini kitaba yansıtması kaçınılmazdır. Fakat bu yansıma tek taraflı, tek yönlü bir süreçte gelişirse, bu kitabın antolojik özelliklerini sıfıra indirir. Antoloji niteliği taşıyan yayınlar tüm dünyada ve tabii ülkemizde ele aldığı ve incelediği konuyu tümüyle olmasa da çoğunluğunu yansıtmak zorundadır.

Burada kitapla ilgili ilgisiz herkese iletmek istiyorum. Bu kitabı mutlaka okuyun, hatta çevrenizdekilere de okutun, inceleyin ve Karikatürcüler Derneği'ni dışlayarak yapılan bu veya benzeri etkinlik veya yayınların nasıl eksik kaldığını kendi gözlerinizle görün.

Plastip Show'un yaratıcısı Cihat Hazerdağlı
'Mizahın da tadını kaçırdılar'

Onu çok seviyorsunuz. Bu sevgiyi anlatmanın bir yolu olmalı. Duvarına raf olarak asabileceği bir metre 40 cm boyunda bir kaleme, banyosunda etajer olarak kullanabileceği bir metre 15 cm boyunda bir diş fırçasına, mutfağını süpürmek için bir metre 70 cm boyundaki suluboya fırçasına ne dersiniz? Vakkorama'larda bulabileceğiniz bu kocaman objelerin yaratıcısı Plastip Show'lardan tanıdığımız Cihat Hazerdağlı. Hazerdağlı'nın yarattığı, "Seni kocaman seviyorum demenin kocaman yolu" sloganıyla satışa sunulan objelerin en önemli özelliği orjinalinden farklı bir işlev üstlenmeleri, fonksiyonel ve hafif olmaları.

4 yıl boyunca televizyonda izlediğimiz siyasilerin plastiplerinden sonra şimdi de 'Kocamanlar'ı yaratan Cihat Hazerdağlı karikatürle başladığı bu maceranın kendisini nereye götüreceğini merak ediyor. "Plastiplerden arta kalan onlara uygulayamadığım bir teknik vardı, Kocamanlar'da bunu kullandım. Kocamanlar aslında başka bir gidişatın ilk taşları. Kocamanların uzantısı olarak bir park projem var. Belki üç boyutlu heykeller yapacağım şimdi bunun zeminini hazırlıyorum, tatil yörelerinde ilginç mekanlar yaratmam yolunda talepler geliyor. Türkiye'de üç boyutlu her şey çok yeni, şöyle çevrenize baktığınızda heykeller bile çok az. Belki bir pop-art heykeline dönüşecek, oyuncak sanayisine dönüşebilir, onu zaman gösterecek ama aldığım yol beni pop-art'a götürüyor."

–Plastip Show neden bitti?

"Kanal sayısı artıp da reklam pastasından alınan pay kırıntı haline gelince, televizyonlar için rantabl olmadı. Zaten siyasetin de eski tadı yok. Bizim inişe geçtiğimiz dönem Çiller ve Karayalçın ortaklığına denk geliyor. İkisi de henüz kimsenin seslerini bile tanımadığı, bu kadar birikmiş gafları olmayan yeni lider. O dönem belimizi kırdı. Gerçi artık sunucular da bizi geçti, bana 'Reha Muhtar'ı sen mi yaptın?' diyorlar."

–Şimdiki siyasi tablo çok uygun...

"Siyasette kişilerin mizaha verdikleri done önemli. Erbakan bu anlamda iyi değil, çünkü bizimkine yakın şeyler yapıyor, glu glu dansı diyor. Ama Çiller müthiş malzeme, herşeyi gaf; inişler ve çıkışlarla dramatik bir yapısı var. Özal da çok iyiydi, mizaha çanak tutan bir yapısı vardı, ben kavramlar üzerine mizah yapmayı tercih ediyorum."

–Türkiye'de yapılan mizahı kaliteli buluyor musunuz?

"Bir sakat adam var ve 'sen sakatsın' deyip duruyoruz. Topal adamın topallığıyla alay etmek çok kolay. Satmak zorunda olan herkes ister istemez belli bir kalitesizliğe mahkum oluyor. Yine de bayağılıkla basitliği karıştırmamak lazım. Bizde bayağılığa gidilmeden basit anlatılamıyor. Gerçi yapanlar da yok değil, mesela Mükremin Abi, bayağılaşmadan basit mizah yapıyor, bu daha zor.

–Makyajlı tiplemeler hakkında ne düşünüyorsunuz?

"Benim yaptığımın içine insan girmişi, enerjilerini makyaja harcadıkları için de senaryo genelde iyi olmuyor."

-"Kocamanlar"ın çıkış noktası nedir?

"Ortaokulda odamda topları kesip birbirine dikerek yaptığım içi pamuk dolu kocaman bir top vardı. Etajerim de zar şeklindeydi. Benim yaptığım işin özünde teknik birikim var. Teknik ve sanat ayrılmaz parçalar. Hollywood dediğimiz şey başlıbaşına bir teknoloji dünyası. Bence Türkiye'deki en önemli eksiklik buydu. Bu öğelerin büyüklüğü insana başka bir duygu veriyor, ama aynı zamanda fonksiyoneller. Salonda duran büyük bir suluboya fırçasını süpürge olarak kullanabilirsiniz. Ama kılları gerçek olmasaydı o zaman maket olurdu. Bu objelerle bir insana olan sevginizin büyüklüğünü gösteriyorsunuz."

Roşan Karakaş
Yeni Yüzyıl

Ankara'da karikatür sergisi açan Moğol karikatürcü Samandarin Tsogtbayar

'Karikatüristler ateş altında'

Türkiye'de Eylül ayında 110 karikatürü sergilenen Moğol Karikatürcü Samandarin Tsogtbayar, ilk defa böyle acılarla dolu bir ülkeyle karşılaştığını, Türkiye'nin biri beyaz diğeri siyah iki yüzü olduğunu ifade ederek, "Burada şiddet görüyorum, polis görüyorum, dövülen insanlar görüyorum ve son derece üzülüyorum" diye konuştu.

Moğol karikatürcü Samandarin Tsogtbayar, Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde açılan sergisinde 110 karikatürünü sergiledi. 1964 doğumlu sanatçı, karikatürün evrensel bir değeri, mizahi bir hava içinde yansıttığına inanıyor.

"Türkiye'de karikatür çizerleri bir ateş içinde. Moğolistan'da böyle bir şey yok. Bizde her türden çizim serbesttir, böyle cezalandırmalar yok. Sisteme karşı geliyorsunuz diye insanlar ceza da almıyor. Burada şiddet görüyorum, polis görüyorum, dövülen insanlar görüyorum ve son derece üzülüyorum."

Karikatürlerinde daha çok evrensel yanları, ortak bir dil altında vermeye çalışıyor. Tsogtbayar, karikatürlerinde insan hakları, toplumdaki düzensizlikler ve mümkün olduğu kadar insanın ortak değeri olan yanları işliyor.

Tsogtbayar'ın Türkiye ile ilgili izlenimleri hiç de olumlu değil. Kendisiyle görüşmemizde, ilk defa böyle acılarla dolu bir ülkeyle karşılaştığını ve insanların bu denli mutsuz oldukları bir başka ülke görmediğini belirterek, "Ben kanın bu kadar teşhir edildiği bir yerle ilk defa karşılaşıyorum. Televizyonlar, ölü bedenler ve ağlayan gözlerden başka birşey göstermiyor. Burada her gün ölümler var, trafik kazaları var, yani her yan parçalanmış insan bedenleriyle dolu" şeklinde konuştu.

Türkiye'ye gelmeden önce böyle bir manzarayla karşılaşacağının aklından bile geçmeyeceğini söyleyen sanatçı, karikatürcüler hakkında da şunları söyledi: "Türkiye'de karikatür çizerleri bir ateş içinde. Moğolistan'da böyle bir şey yok. Bizde her türden çizim serbesttir, böyle cezalandırmalar yok. Sisteme karşı geliyorsunuz diye insanlar ceza da almıyor. Burada şiddet görüyorum, polis görüyorum, dövülen insanlar görüyorum ve son derece üzülüyorum."

Türkiye'ye iki rengin hakim olduğunu kaydeden sanatçı "Biri beyaz diğeri de siyah" diyor. Türkiye'ye gelen turistlerin daha çok beyaz yanı gördüğünü söyleyen Tsogtbayar, kendisinin ise hem siyah hem de beyaz yanı gördüğünü söyledi.

Eyyüp Demir
Ülkede Gündem, 16 Eylül 1997

Semih Balcıoğlu'ndan bir albüm daha...

Hacı Bacı

Semih Balcıoğlu'nun yeni kitabı "Hacı Bacı" Fok Yayınları'nca yayımlandı. Semih Balcıoğlu'nun 12 Mart'tan Seçime, 1. M.C., Karikaturgut, Galeri Çiller de olduğu gibi belli bir politik dönemi ele alan karikatürlerinden oluşan kitap serisinin yeni bir ürünü olan kitap 114 sayfa.

Semih Balcıoğlu kitabın önsözünde "dönem" kitaplarını şöyle anlatıyor: "Dönem kitaplarını seviyorum. Günlük gazetelerde yayımlanan karikatürler o günün ya da o günlerin gündemi içinde etkili oluyor. Okur tarafından da beğeniyle karşılanıyor. Zaten okurun da gazete çizgisinden istediği bu. O gün çizilmesi gerekeni ve kafasındakini gazetede görmesi.

"Ama ne yazık ki, bu karikatürlerin sadece 24 saatlik ömrü var. Gün geçti mi karikatürler de ömrünü yitiriyor. Kalıcısı yok mu?.. Elbette var. Onları da kitap yapmadınız mı, diğerlerinin yanında yerini alıyor."

Gazete karikatüründeki bu kalıcı niteliği albümle somutlaştıran Balcıoğlu, yeni kitabında ele aldığı dönemi ise, "şaşkınlığımızın bir türlü sona ermediği" bir dönem olarak tanımlıyor. "Hergün yeni bir olaya şaşırıp kalıyoruz. Meğer ülkede ne kadar şaşacak olay varmış da haberimiz yokmuş.

"Türk Milleti unutkandır. Unutulmaz dediğimiz onca olayı unutup, sonunda acımadı mı?..

İşte bu nedenle bundan önce 4 kez yaptığım gibi bu dönemde çizdiğim karikatürleri bu kitapta toplamak istedim. Bu bir yerde çizgiyle tarih oluyor.

"Hacı'sı, Bacı'sı, Çete'si, dış gezileri, demokrasi'si, MGK'si, Cumartesi anneleri, İnsan Hakları, ve Bir dakika karanlığıyla..."

İçinde yaşadığımız dönemin Balcıoğlu'nun usta çizgileriyle irdelenmesi hafızalarımızı güçlendirirken karikatür sanatının gücüne bir kez daha tanık oluyoruz.

Balcıoğlu'nun, bu günlerin karikatürünü de hemen kitaplaştırmasını sabırsızlıkla beklememek elde değil.

Osman Suroğlu'nun Karikatür Albümü çıktı

Osman Suroğlu karikatürlerini "karikatür Albümü-1" başlığıyla kitaplaştırdı. 1955 doğumlu sanatçının karikatür çalışmaları yanısıra kitap ve dergi kapakları, kitap resimlemeleri de var. Çeşitli yarışmalarda ödül kazanan Suroğlu, "San'at anlayışım insan ruhunu incitmeden, herkese insan gözüyle bakarak güzel şeyler sunabilmek" diyor. Albüm, Zafer Yayınları'nca yayımlandı.

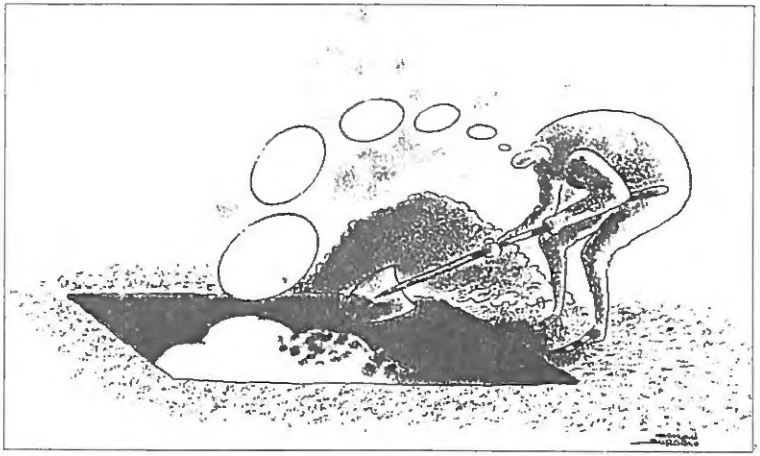

Uluslararası 'Ayrımcılık' Karikatür sergisi

Şalom gazetesi yayın hayatının 50. yılını "Ayrımcılık" konulu uluslararası bir karikatür sergisi düzenleyerek kutluyor.

14 Ekim - 2 Kasım 1997 tarihleri arasında Kabataş Eğitim Vakfı Sabancı Kültür Sitesi B Blok Sergi Salonu'nda gerçekleştirilecek sergiye, 50 ülkeden katılan onlarca karikatürcünün yapıtlarından seçilen karikatürler alındı.

Tan Oral, Hıfzı Topuz, FECO Başkanı Peter Nieuwendijk ve Şalom gazetesi temsilcisi Silvyo Ovadya'dan oluşan seçici kurulun seçtiği sergilenen 120 karikatür bir karikatür albümünde biraraya getirildi.

Gazeteden yapılan açıklamada serginin amacı şöyle tanımlanıyor: "Şalom gazetesi "Ayrımcılık" konusunu seçerek, yirminci yüzyılın önemli bir bölümüne hakim olan ayrımları, savaşları ve soykırımları vurgulamak ve yirmibirinci yüzyılın eşiğine gelindiği bu günlerde kısmen şekil değiştirmiş olsa bile konunun güncelliğini halen koruduğunu gözler önüne sermek istiyor."

Tartışma

Çizgiyle:

Konuşmak mı Susmak mı? -2

Aşkın Ayrancıoğlu

Bugün dünyanın en zengin 100 kapitalisti, 1.5 milyar insanın gelirine eşit para kazanıyor. Halen süren iç savaşlarda yüzbinlerce insan ölüyor. 1 milyar insan açlık sınırında. Günde 2000 çocuk açlıktan ölüyor... Baskılar, işkenceler, hapisler...

Emek-sermaye çelişkisinin çok yoğun yaşandığı günümüzde; ezilen insanın en etkin silahlarından olan karikatürü, konudan ve mesajdan arındırmayı önermek ve onu 'salt estetik bir haz için izlenen' bir şey konumuna indirgemek, sömürgecilerin saflarında olmaktan başka birşey getirmez.

Mesaj kavramını politik bir bildiri ya da postaneden gönderilen bir haber boyutunda düşünebilenler, altında "mesajsız" yazan karikatürler yapmakta özgürdürler. Ancak sırtını Kant'ın idealist estetik görüşlerine dayayıp "çıkış yolu" aramak boşunadır. Çünkü idealizm bir çıkmaz sokaktır.

"(...) Bir kanının dün doğru olması, bugün artık yanlış olacağının kanıtı haline geliyor. Bazı bilimsel ve felsefi ilkelere bağlı kalsak da, öyle her konuda kalıcı doğruları, hangi babayiğit üretecek? İyi ve güzel kavramları da, farklı dünya görüşlerine göre değişiyor. (...)" Merak ediyorum. Bir kanının dün doğru olması, bugün yanlış olacağının kanıtı oluyorsa, Özbek bu yazıyı niye yazdı? Ayrıca, iyi ve güzel kavramlarının farklı dünya görüşlerine göre değişiyor olması, benim bu kavramlara ve içerdiklerine kuşkuyla bakmamı gerektirmiyor. Bir kapitalist için, bir kadının reklamlarda kendisini cinsel meta olarak pazarlaması "iyi"dir. Bir islamcı için, bir erkeğin dört kadınla nikah kıyması "iyi"dir. Bu "iyi"lerin bendeki karşılığı "kötü"yse, kendi "iyi" kavramıma kuşkuyla mı bakmalıyım? Hayır! Onların "iyi" kavramını sorgularım, tartışırım. Nesnel gerçekliğin beynimizdeki yansıması olan kavramların, evrensel, insani niteliğine katkıda bulunurum. Nesnel gerçekliğin değişmesiyle, kavramların da değişeceğini bilerek üretirim eserlerimi...

"(...) 'Bilim herşeydir', 'Emek herşeydir', 'Sevgi ya da özgürlük herşeydir' gibi parolalar, bugün baştan irdeleniyor. Çünkü mesajları halk kitlelerine dayatanlar arasında, bilimin, emeğin, sevginin, özgürlüğün bir rahipler sınıfı oluştu ve bunlar, öğretileri üç beş kutsal kitaba indirgediler, halkı mesajlardan soğuttular. İnsanlar şimdi daha geniş bir yelpazeden kendilerine yeni felsefeler arıyorlar." Özbek'in bu sözleriyle, biraz önceki sözleri birleştirilince karşımıza "postmodernizm" çıkıyor. Çünkü; "Postmodernizm, kendini özellikle kavramsal bilgiyi yadsımakla duyurur. Yani doğadaki, toplumdaki bir süreci ya da bütünlüğü kavramsal olarak açıklamak onlara göre mutlakçı bir düşüncedir. Örneğin sistemin işleyişine bakarak, onun genel özelliklerini saptamak, emek sermaye çelişkisi, artıdeğer sömürüsü, ezenle ezilenin buradaki konumu gibi nitelikleri bütünleyip 'kapitalizm' kavramını yaratmak son derece sakıncalıdır." (1) Ustanlatı olarak adlandırdıkları ideolojilere (örneğin marksizm) karşı olan postmodernistler, sınıfsal konumu da yok sayarlar. Sanatta biçimciliği savunan postmodernizm, yerellik, geleneksellik, çok renklilik kavramlarıyla; eklektik, tutarsız, idealist bir burjuva akımıdır... Postmodern rüzgarın savurduğu yer, burjuvazinin kucağıdır...

"Tarafsızlık da, son çözümde, bir çeşit taraf tutmadır. Hem de haksız olanın, kötü ve güçlü olanın tarafını tutma... Dolayısıyla, aydın tabakayı tarafsızlığa, siyaset dışına çağırmak, aslında, egemen çevrelere/sınıflara hizmet etmektir..." (2)

Asım Bezirci'nin sözlerinden yola çıkarak; "mesajsızlık da, son çözümde, bir çeşit mesaj vermedir" demek istiyorum... Action-Painting (Eylem resmi) akımının temsilcisi J. Pollock, yere serdiği tuvallere dört bir yandan yaklaşarak, bazen üzerinde yürüyerek, uzun borulardan akıttığı boyalarla, damlatma tekniğiyle yapar resimlerini. Pollock'un resimleri herhangi bir mesaj içermese de, onun mesajı şudur: "Sömürüsüz bir dünya yaratmak için eylemli olmak ne demek. Eylem bence, tuvalime karşı yaptığım hareketlerdir..." Mesaj-kaygısız şeyler yaptığını söyleyen Cem Yılmaz da, şu mesajı veriyor aslında: "Ben, kapitalizmin ve bağlaşıklarının iğrenç içeriğini boşaltarak ve sevimli hale getirerek yarattığım abuk-sabuk yakıştırmalarımla, onlara hizmet ediyorum..."

Görüldüğü gibi mesaj, kaçınılmaz oluyor... Mesaj kavramına geniş bir perspektifle bakmak gerekiyor. Ben mesajı, bir bütündeki temel düşünce(ler) olarak anlıyorum.

Tarafsızlığın da bir taraf, mesajsızlığın da bir mesaj içerdiğini gördük. Tarafımızı ve mesajlarımızı doğru seçmek için gerçekçi olmak gerekiyor. "Gerçekçi şu anlama gelir; toplumun nedensel karmaşalarını keşfetmek/egemen olan bakış açısının aslında yönetenlerin bakış açısı olduğunu sergilemek/İnsan toplumunu sıkıştıran güçlüklere karşı en geniş çözümleri getiren sınıfın görüş açısından yazmak (çizmek-bn.)/gelişme ögesini vurgulamak/somut olanı mümkün kılmak ve bundan soyutlama yapmayı mümkün kılmak" (3)

Yaratılarımızın anlaşılması konusunda, Özbek'in anlattığı fıkraya geçelim: "Gümrükte, kaçakçının bavulunu açmışlar; bir bavul dolusu kol saati! "Bunlar ne?" diye sormuşlar; "Bunlar demiş, tavuk yemi!" "Yahu tavuk yer mi bunları?" "Vallahi kardeşim demiş, ben önlerine koyarım, yerlerse yerler, yemezlerse aç kalırlar, kendileri bilir."

Bizim sanat anlayışımızda, izleyicinin/okuyucunun konumu "tavuk olmak" değildir. Marx'ın belirttiği gibi, "Kaygı ve yoksulluk içindeki adam en güzel oyun (karikatür-bn.) karşısında bile duyusuzdur." Ama; "Nesneye duyulan gereksinim nesnenin algılanmasından doğar. Bir sanat nesnesi -herhangi bir başka ürün gibi- sanatsal beğenisi olan ve güzelliğin zevkini duyan bir çevre yaratır. Demek ki, üretim, özne için bir nesne yaratmakla kalmaz, nesne için bir de özne yaratır." (4)

Biz de inatla yaratmaya devam edeceğiz. Yaratılarımız "bedel" gerektiriyor. Bu alacağımız değil, ödeyeceğimiz bir bedel... Dün, sevgili Ahmet Erkanlı, Ertan Aydın... ödediler. Ödeniyor...

"... insan(lık)ı şekilsizliğe mahkum eden kapitalizm, tüketimin ve

anlık zevklerin tutsağı kılınmış, sorunlara tepkisiz, bireyci, küstah, konformist, tembel, sorumsuz ve başkaldır(a)mayan insanı üretiyor. 'Akıl' bunalımdadır. Eleştiri, anlamını yitirmiş ve taklide dönüşmüştür. İnsan, 'başkalaşım'ın değersiz bir enstrümanıdır. Belirsizliklerle bezenmiş geçiş sürecinde yakıcı aydınlanma ve yıkıcı sorgulama ihtiyacı büyüyor. İnsan(lık), yok olacağı veya yeniden başkaldıracağı zamanın kıyısındadır." (5)

Yazısındaki idealizm bulaşığını sorgulamaya çalıştığım sevgili Eray Özbek, güzel eserler üreten, beğendiğim bir karikatüristtir... konuşan çizgileriyle... Biz, konuşacağız... çizgimizle, rengimizle... Susmak; umudunu, direncini, inancını yitirenlerin işidir...

"Sanatın ve edebiyatın toplum sorunlarıyla hiçbir ilişiği olmadığına, bu işi göze alırlarsa, ancak yollarını şaşıracaklarına aşağı yukarı inanmış bulunuyorum. İşte bu yüzdendir ki bu sorunların kafamda yer aldığı zamanlardan beri susuyorum."

A. Gide (1932 tarihli günlükten)

1. Sinan Kutlu, Mum, sayı 8 Aralık 1996.
2. Asım Bezirci, Sosyalizme Doğru, s. 16, Yön Yay. 1989.
3. Brecht, (Estetik ve Politika, s.111, Eleştiri Yay. 1985).
4. K. Marx (F. Engels), Yazın ve Sanat Üzerine, s.101, Sol Yay. 1995.
5. Temel Demirer, Uzun Yürüyüş, sayı 9, Aralık 1996.

Tartışma

"Karikatür ve Mesaj"

("Ne demek istediniz? Anlayamadım")

Eray Özbek

Geçen sayımızda ilk bölümünü yayımladığımız ve yan sayfada devamını sunduğumuz, Aşkın Ayrancıoğlu'nun "Çizgiyle: Konuşmak mı Susmak mı?" başlıklı yazısı, Eray Özbek'in İzmir Temsilciliği Bülteni'nde yayımlanan "Karikatür ve Mesaj" yazısını tartışmaya açıyordu. Tartışmanın sağlıklı yapılabilmesi için Eray Özbek'in yazısını da yayımlıyoruz.

Sevgili karikatür dostları,

"Karikatürcü daima, iyiden doğrudan güzelden yana olmalıdır. İnsanların yanlışlarını eleştirmeli, sorunları ortaya dökmeli ve çözüm yolları göstermelidir."

Bu sözler, insanda görev aşkı uyandıran yakışıklı sözler: Olumlu ile olumsuzu ayıracak ve çelişkiyi yakalayacaksınız. Sonra da problemi çözüp, çözümü izleyiciye aktaracaksınız yani, "mesajınızı" vereceksiniz. Zor değil, adeta imkansız! Yıllardır, hem mesaj vermeye, hem de almaya çabalarken, gördüm ki "Karikatürde mesaj" kavramı, alabildiğine belirsizlikler içindedir ve mutlaka tartışılmalıdır.

Mesajın işleyişini üç aşamaya ayıralım;

1. MESAJIN SEÇİMİ VEYA ÜRETİLMESİ:

Çevremizde her şey hızla değişiyor. Hatta değişimin ivmesi artıyor. Bir kanının dün doğru olması, bugün artık yanlış olacağının kanıtı haline geliyor. Bazı bilimsel ve felsefi ilkelere bağlı kalsak da, öyle her konuda kalıcı doğruları, hangi babayiğit üretecek? İyi ve güzel kavramları da, farklı dünya görüşlerine göre değişiyor. Zaman ve mekanı dondurmadan, tek "olumlu"yu bulamayız ki başkalarına önerelim. Kanımca karikatürcü, sorunları ortaya dökmekle en etkili mesajların yolunu açmış olacaktır; yapıtını, yalnızca kendi yargısı ile kısıtlamadan.

2. MESAJIN VERİLMESİ

Karikatürcünün: "Tamam, bu karikatürümle mesajımı verdim!" diyebilmesi için, karmaşık ve çoğu kez rastlantısal bir çalışma yapması gerekiyor. Belirli bir mesaj vermek amacı ile masaya oturmuşsa, adeta bir dolandırıcılık planı yapmak durumundadır. Valery'nin bir sözü var: "Ahlaka hizmet kaygısı, sanata zarar verir" diyor. Bence en uygun yol, bir konudaki (Olumsuzluğu bile değil) çelişkiyi vurgulamaktır: "Bu noktada bir terslik var!" demek; düşündürmek, ama nasıl düşünüleceğini öğretmeye kalkışmadan. Her tür insanı, şöyle bir sarsıp irkiltebiliyorsanız; bu yeterlidir. İzleyici, kendi düşünce sistemi içinde, kendi doğrusunu yeniden aramaya başlayabilir. Belki de onun bulacağı doğru, bizimkinden daha saygın, daha geçerli, özellikle daha güncel olacaktır. Türk mizahının piri Nasreddin Hoca'nın fıkraları da, saf ve soyut mizah örnekleridir. İnsan ilişkilerindeki temel çelişkiler saptanıp, bazı simgesel olaylara indirgenmiştir: Hoca'ya sormuşlar: Cenaze götürülürken, tabutun neresinde bulunmak uygundur? Hoca cevap vermiş: –İçinde olmayın da neresinde olursanız olun!" Bunun mesajı nedir? Bu, yalnızca bir şablondur, yere ve zamana göre sonsuz sayıda mesaj çıkarılabilir.

Bugünün karikatür dünyasında, bir alışkanlık peyda olmuştur; izleyicinin karşısına bir tür bulmaca koyuyor. İzleyici, bu sözde "Yazısız" karikatürü çözerek, görünmeyen yazısını anlıyor, anladığı şakadan ve kendi zekasının gücünden dolayı mutlu oluyor. Bu arada, kafa yorduğu ve eğlendiği için anafikir, hafızasında biraz daha fazla yer ediyor. Deterjan reklemı için iyi bir yöntem ama sanatçı ve izleyici için aşağılayıcı bir durum. Topluma katkı, fikir sokuşturarak değil, daha soyut yapıtlarla olacaktır. Hastalığı göstermek bizim işimizdir. Teşhis koymak ve tedavi önermekse çoğu kez karikatürcünün görevi ve becerisi dışındadır. Mesajı, açık seçik ve tek kılmak, zordur: Bir kere, figürler, simgeler ve allegoriler, sanıldığınca evrensel değildir. El işaretleri bile, başka yerlerde başka anlamlara gelmektedir. Pek çok insan, en başarılı karikatürlere bakıp, başka başka şeyler anlamakta ya da kendi peşin fikirlerini çıkarmaktadırlar. Türkiye'de sıklıkla rastladığımız traji-

komuk bir olguyu sahneleyen bir karikatür, örneğin Almanya'da, tatsız bir abartma ya da kötümserlik fantazisi olarak karşılanabilmektedir. Somut bir mesajı tam iletmek ve yan etkileri en aza indirmek için, düzyazı veya hitabet, kuşkusuz, karikatürden daha uygundur. Ama, gayret ve ustalıkla tam bir berraklık sağladığımızı varsayalım; o zaman da mizahın temel özelliklerinden birini yitiririz, Freud'un dediği gibi; "Espriyi espri yapan, izleyiciyi gafil avlamasıdır." Amaç, sanatsal bir zevk sunarken düşündürmek olmalıdır; ben, izleyici hesabına düşünüp, doğrular buluyorsam, o neyi düşünecek?

3. MESAJIN ANLAŞILMASI VE ETKİLİ OLMASI:

Mesaj, alınmamışsa, zaten mesaj değildir. Hani, gümrükte, kaçakçının bavulunu açmışlar; bir bavul dolusu kol saati! "Bunlar ne?" diye sormuşlar; "Bunlar demiş, tavuk yemi!" "Yahu tavuk yer mi bunları?" "Vallahi kardeşim demiş, ben önlerine koyarım, yerlerse yerler, yemezlerse aç kalırlar, kendileri bilir."

Peki mesajlarımızı kim alıyor?

Hayat görüşleri katılaşmış, düşünsel gelişimini kapatmış insanlar, yeni mesajlara kulak tıkıyorlar. Zihinsel bir devinim içinde olanlara da yeni bir fikir sokuşturmak, o kadar kolay değil. Aydın kişi, kendi bulduğu ya da bulduğunu sandığı gerçekleri daha çok sever. Bir eleştiriyi sabır ve saygı ile karşılayabilir ama açıkta açığa verilen bir öğüt ona hoş gelmez. Karikatürün taşladıkları, mesajdan alınmayacak kadar pişkin, ya da işledikleri kusuru zaten amaç bellemiş kişiler. Mesajı alanlar, kala kala, bu mesaja ihtiyacı olmayan, karikatürcü ile aynı düşüncedeki kişiler: Maksat muhabbet! Dünya, bir mesajlar döneminden yeni çıkmıştır. Bu dönemde, yalnız karikatürde değil, bütün sanatlarda yapıtlar, konfeksiyon mesajlarla donanmıştı. Bunların arasında büyük sanat yapıtları da vardı; ama birçoğu dolaylı mesajlardan ibaretti. "Bilim herşeydir", "Emek herşeydir", "Sevgi ya da özgürlük herşeydir" gibi parolalar, bugün baştan irdeleniyor. Çünkü bu mesajları halk kitlelerine dayatanlar arasında, bilimin, emeğin, sevginin, özgürlüğün, bir rahipler sınıfı oluştu ve bunlar öğretileri üç beş kutsal kitaba indirgediler, halkı mesajlardan soğuttular. İnsanlar şimdi daha geniş bir yelpazeden kendilerine yeni felsefeler arıyorlar. Size de olmuştur. Bazen karikatürüme bakanlar, sorarlar: "Ne demek istediniz? Anlayamadım." Ya da "Bunun mesajı nedir?" Picasso'nun bir resminin altında "balık" yazıyormuş: "Ustad, bu ne biçim balık?" demişler. "O balık değil ki, demiş Picasso, resim!" Bence iyi bir karikatür sözle anlatılmamalıdır. Hegel'e göre sanat yapıtının, yorum ve eleştiri ile tam olarak açıklanması olanaksızdır. İçerik ile biçim ayırdedilebilse de ayrılamamalıdır. Bir şiirin anlamı, başka bir dile çevrilemeyecek özelliklerinde gizlidir.

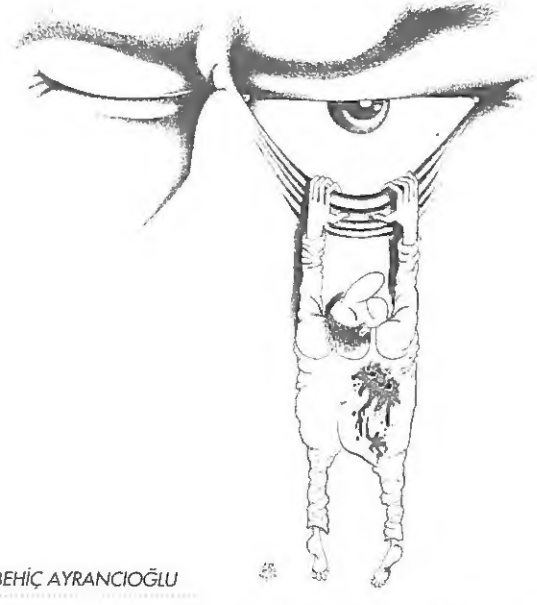

BEHİÇ AYRANCIOĞLU

SONUÇ OLARAK:

Kanımca, mesaj gütmeyen karikatürler, topluma daha yararlı olabilir. Mesaj verme telaşının yerini sanat coşkusu almalıdır.

Kant'a göre, estetik yaşantının alamet-i farikası, çıkar gözetmemesidir. Ahlaki davranışta (iyi - kötü çatışması) bir çıkar ögesi vardır. bilimsel davranışta da (Doğru-yanlış çatışması) nesnelerden yararlanma endişesi, "Güzel" ise, yalnızca estetik bir haz için izlenir. Bugün görüyoruz ki, karikatür, mesajdan ve konudan arındıkça, bazı çevrelerce aşağılanmaktadır. Vaktiyle altyazılardan, laf balonlarından arındığında da çok kişi bunun yanlışlığını ileri sürmüştü. Halbuki karikatür, o zaman, sanat olma sürecine girmişti. İzleyiciler uzun süre yazısız karikatüre alışamadılar ve bir süre "Yazısız" ibaresi kullanıldı. Şimdi de, bir demet duygudan çok, gizli bir cümle arayan izleyicileri üzmemek için, bazı karikatürlerin altına "mesajsız" yazılsa yeridir. Biliyorsunuz, birçok sanat, önce büyünün, sonra da dinlerin hizmetinde, mesaj zenaati olarak doğdu. Sonra mesajlardan kurtulunup sanat yanları gelişti. Ve artık sanatın genel mesajı dışında, hiçbir tabloda, hiçbir senfonide mesaj aranmıyor. Karikatürün de artık bu rotaya girdiğine inanıyorum. Fotoğrafın bulunmasından sonra, resim sanatının rahatlayıp özgürleşmesi gibi, karikatürün de rahatlayacağını düşünüyorum; çünkü bazı eski görevlerini, ondan daha iyi yapan (Tv parodileri gibi) rakipleri doğdu. Umarım yarınlarda izleyici, iyi bir karikatürün karşısında, "Bir sanat eserine bakmakta olduğunu, bunun somut bir mesaj içermediğini; ama kendi gayreti ile bazı anlamlar çıkarabilceğini" düşünecektir.

Karikatürle tiyatro arasındaki yakınlık, herkesçe bilinir. Ünlü oyun yazarı Brecht, öyle ters iki şeyi yanyana getirir ki, yabancılaştırma ve yadırganma ile seyirciyi sarsar, düşündürür. Bu yöntem, karikatürün de temel yöntemlerinden biridir. Ama, siyasal tiyatronun kurucusu Brecht bile, bir mektubunda şöyle yazıyor: "Asıl sorun, seyirciyi arındırmak değil; ama onu değişmiş bir insan olmaya doğru yönlendirmektir." Roland Barthes'ın görüşü de şu: "Brecht tiyatrosu, bir problem tiyatrosudur; ama yanıt tiyatrosu değildir: Brecht'in bütün oyunları, izleyiciye yöneltilmiş üstü kapalı bir 'Çıkış yolu arayınız' ifadesi ile son bulur."

Not: *Bazı alıntılar için, Nejat Bozkurt'un "Sanat ve Estetik Kuramları" (Sarmal Yayınları) kitabından yararlanılmıştır.*

'Silahın Şakası Yok' Karikatür Yarışması

SAMİ CANER / BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ

MUSTAFA BİLGİN / ÜÇÜNCÜLÜK ÖDÜLÜ

BİROL ÇÜN / İKİNCİLİK ÖDÜLÜ

Umut Vakfı'nca düzenlenen "Silahın Şakası Yok" Karikatür Yarışması sonuçlandı. 28 Eylül 1997 günü İstanbul Lütfi Kırdar Kongre Salonu'nda düzenlenen ödül töreniyle kazanan sanatçılara ödülleri dağıtıldı ve 50 yapıt sergilendi. Yarışma karikatürlerinden oluşan albüm de Umut Vakfı'nca yayımlandı.

Yarışmada Birincilik Ödülünü Sami Caner, İkincilik Ödülünü Birol Çün, Üçüncülük Ödülünü Mustafa Bilgin'in karikatürleri kazandı. Eray Özbek, Bülent Balaman, Ender Özkahraman'ın yapıtları Başarı Ödülü alırken Bülent Özçağatay ve İsmet Lokman'ın karikatürleri de Karikatürcüler Derneği Özel Ödülü'yle ödüllendirildiler.

BÜLENT BALAMAN BAŞARI ÖDÜLÜ

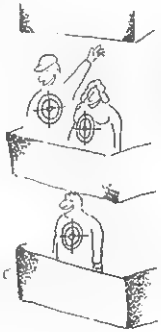

ENDER ÖZKAHRAMAN BAŞARI ÖDÜLÜ

Mısır ve Avrupa'dan karikatürler

8-19 Haziran 1997 tarihleri arasında Kahire'de British Council Galerisi'nde "Mısır ve Avrupa'dan Karikatürler" sergisi açıldı. FECO ve çeşitli kuruluşların desteğiyle açılan serginin albümü de hazırlandı. Türkiye'den Nezih Danyal, Tan Oral, Eray Özbek, ve Seçkin Temur'un karikatürlerinin de yer aldığı albümden bazı karikatürler yayımlıyoruz.

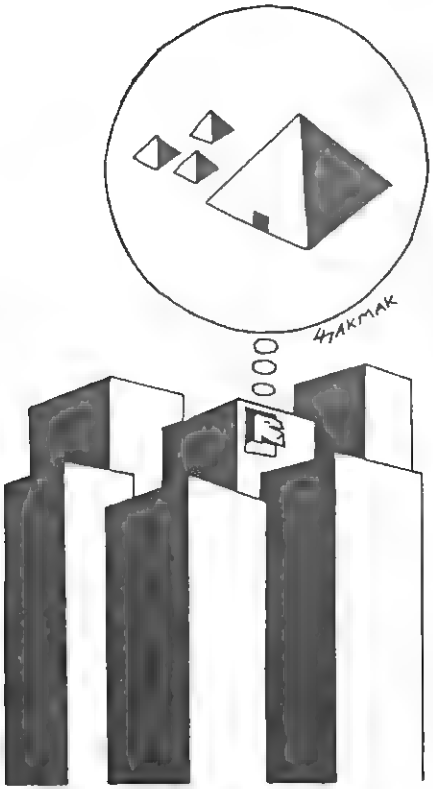

HÜSEYİN ÇAKMAK
KIBRIS

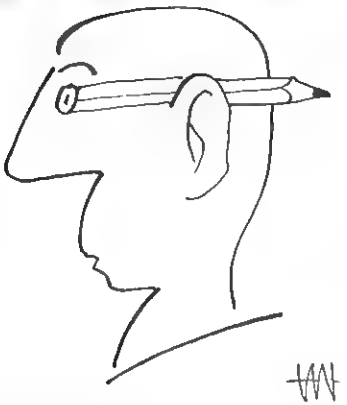

TAN ORAL
TÜRKİYE

BOB VİNCKE / BELÇİKA

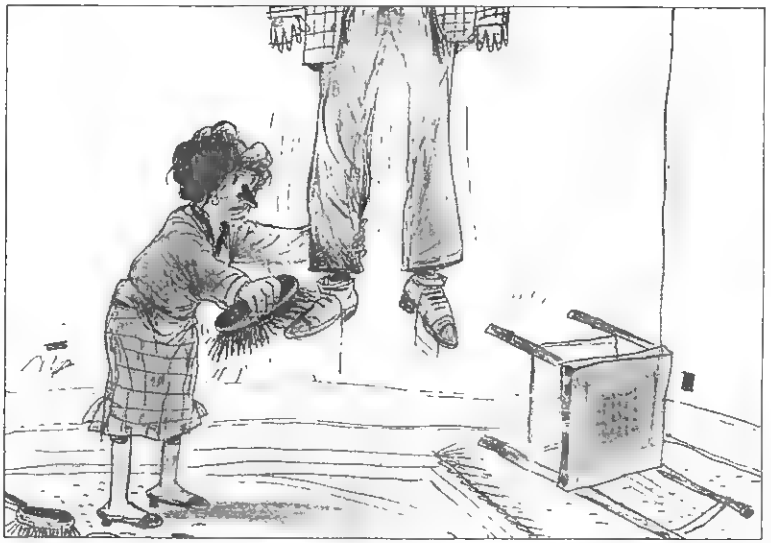

HASSAN HAKEM / MISIR

NABİL EL SOLMİ / 2MISIR

ABD EL-RAHMAN AGGOUR / MISIR

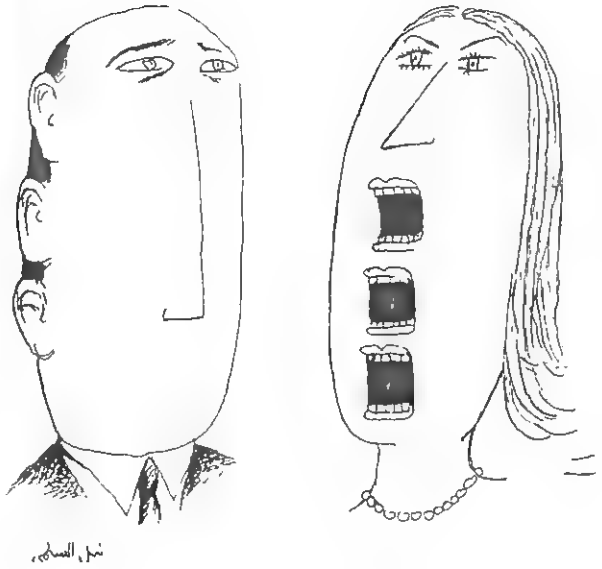

İVAN HARAMİJA / HIRVATİSTAN

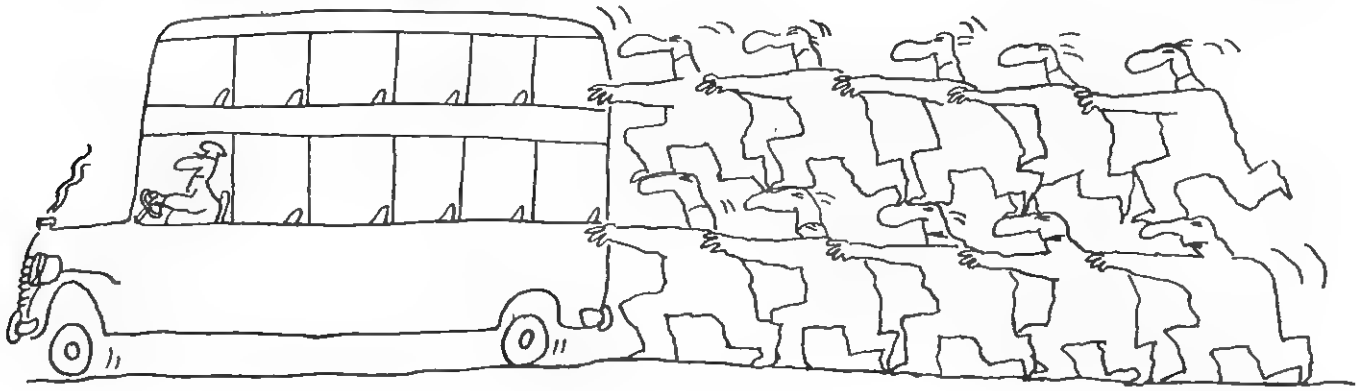

Çizgi filmler erkeklerden yana

Çocuklara yönelik çizgi filmlerde cinsiyet ayrımı yapıldığı tartışılıyor. ABD'nin Chicago kentinde yapılan Amerikan Psikoloji Birliği'nin yıllık olağan toplantısında ortak bir bildiri sunan iki Amerikalı psikolog, Bugs Bunny gibi çizgi film kahramanlarının kadın erkek arasındaki cinsiyet farkını iyice belirginleştirerek genç beyinleri zehirlediğini savundular.

Psikolog Dr. Cynthia Spicher ve Dr. Mary Hudak, uzun süre Amerikan TV kanallarının çocuk programlarında gösterilen çizgi filmleri incelediler. Bu filmlerde erkek karekterlerin sayısının kadın karakterlerin sayısının 4 katı olduğunu saptayan psikologlar, ayrıca erkek karakterlerin daha aktif, daha baskın bir yapı sergilerken, kadın karakterlerin daha kırılgan, daha "mızmız" bir kişiliğe sahip olduğunu ortaya koydular.

Chicago'daki toplantıda "Erkek karakterler genelde güçlü, kuvvetli, akıllı ve tuttuğunu koparan kişiler olarak çiziliyor" diye konuşan Dr. Hudak, "Oysa arada sırada boy gösteren dişiler, edilgen ve kişiliksiz" dedi. Araştırmacılar, söz konusu çalışmada en fazla izlenen çizgi filmlerden yararlandılar. Bugs Buny, Tweety Show, Alaaddin, Ninja Kaplumbağaları, Maske, Örümcek Adam, Temel Reis gibi tanınmış çizgi filmlerde işlenen karakterleri cinsiyetlerine, meslekleriene, sosyal ve mesleki konumlarına göre derecelendirdiler. Bu derecelendirmenin sonucunda erkek karakterlerin, polis, asker, pilot gibi etkin bir konumu olduğu ortaya çıktı. Kadınların yalnızca iki meslek grubunda baskın olduğu görüldü: Hemşire ve telefon operatörleri. Kadınlar, arada sırada polis, doktor, bilim adamı olma şansını yakalarsa da, genellikle ev kadını, prenses ve deniz kızı olarak boy gösteriyorlar. Uzay polisi ve Superman gibi düzen sağlayıcı rollerde görülen erkekler, olayların gidişatını yönlendirme ve "hainleri" cezalandırma yetkisine sahipler.

"Çocukları etkileyen kültürel etkinliklerin başında çizgi filmler geliyor." diyen Dr. Spincher, bu filmlerin ne denli etkili bir beyin yıkama aracı olabileceğini şu sözleriyle dile getiriyor:

"Bu filmlerdeki karakterlerle kendilerini özdeşleştiren çocuklar farkında olmadan bunların hareket tarzını benimser ve onları taklit eder. Bu bağlamda olağanüstü güçlerle donatılmış erkek kahramanlar çocukları gerçeklerden koparır. Erkek çocuklar kendilerini kız çocuklardan daha güçlü ve üstün görmeye başlarlar. Bu ilk izlenimleri silmenin ne denli güç olduğunu yetişkinlere bakınca anlıyoruz."

Çizgi Film reklamın hizmetinde

"Amerikan ikonları" olarak adlandırılan çizgi karekterler aşağı yukarı 50 yıl önce ilk kez ekranlarda görüldüğünde, kimse, hatta onlara hayat katanlar bile gün gelip yarattıkları kahramanların bu kadar popüler olabileceklerini düşünmemişlerdi herhalde.

Peki, onları bu kadar özel yapan şey ne olabilir? Önce yaptıkları ya da söylekleriyle seyirciyi güldürebilmeleridir tabii, ama reklamcılar ve reklamverenler açısından galiba daha önemli bir özellik var: Çizgi kahramanların gerçek hayatta karşılığı olan kişilikleri temsil etmesi. O kişilikler sadece insanlara değil, pazarlaması yapılan ürün ve hizmetlerin niteliklerine de uygun düşüyor. Öyle ki, bu çizgi kahramanların "reklam yıldızı" olarak kullanıldığı reklam kampanyalarında yeralan ürünler yine bu karakter özellikleri üzerine temellendiriliyor. Örneğin turistik, modern ve akıllı Marvin the Martinian'ın, Toshiba'nın "teknoloji harikası" olarak sunrulan modeli "Toshiba 8888" reklamlarında kullanılmasının nedeni de burada yatıyor.

Haftalık Para dergisinde çıkan bir habere göre, aralarında Bugs Bunny, Tasmanya Canavarı, Speedy Gonzales ve Tweety gibi çok sevilen çizgi kahramanların da bulunduğu karekterler Toshiba kampanyasında yer alıyor. Bu kampanyada çizgi kahramanların kullanılmasının birkaç nedeni var: Bunlardan birincisi, Toshiba ürünlerine tüketiciye sıcak gelecek bir imaj bulabilmek ve rakipler karşısında farklılık imajı çizmek. İkinci neden, Toshiba'nın kullandığı kahramanların kişiliklerinin reklamı yapılan ürünlerle örtüştüğünün hesaplanması.

Örneğin, Bugs Bunny'nin "zeki", "akıllı", "sürekli kazanan" ve özellikle "dayanıklı" bir kişilik çizmesi bu çizgi kahramanın Toshiba reklamlarının "esas adamı" sıfatını kazanmasına neden olmuş.

Amerika'da imzalanan bir anlaşma ile şimdiye kadar ödenen en yüksek ücretler karşılığında reklamlarda oynayan Madonna, Spice Girls gibi starlara Toshiba reklamları ile rakip olan bu çizgi film kahramanlarının aldığı ücretler sır gibi saklanıyor.

Eylül ayında Türkiye'de gösterime sokulacak bu reklamlar, kapitalist eğlence endüstrisinin nasıl koşullandırmayla iç içe oluştuğunun da bir başka örneği. Bir yandan, eğlence adı altında sunulan çizgi filmlerle belirli kavramlar, değerler, anlayışlar empoze edilirken, bir yandan da bu değerlerin taşıyıcısı çizgi film karakterleri doğrudan pazarlamacı olarak piyasaya sürülüyor. Kazandıkları tanıdık ve sevimli imajla bu reklamcılar, koşullanmış insanları pazarladıkları malı tüketmeye çağırıyorlar.

'Şakaya gelmez' Ortadoğu karikatürü

Witty World dergisinin İlkbahar 1997 sayısında dünya karikatürünün bir yıllık olaylarını derleyen bir yazı yayımlandı. Yazının *Javad Alizadeh, Mik Jago, John A. Lent ve Joe Szabo*'nun hazırladığı Türkiye'yi de içeren Ortadoğu karikatürüyle ilgili bölümünü aktarıyoruz.

Ortadoğu tam olarak hiçbir coğrafi ve kültürel sınıflandırmaya girmediğinden hep bir muamma olarak kalır. Çoğunluğun Arapça konuşmasına karşın İran ve İsrail gibi istisnalar görülürken, yine de çoğunluğun müslüman olduğu bölgede, bu kez kuraldışı olan İsrail'dir. Aşağıda dört ülkenin karikatür alanındaki eğilimleri özetlenmiştir.

Mik Jago'ya göre, İsrail'de profesyonellik en üst düzeyde. Bu ülkede 1997 yılı için planlanan pek çok sergi ve 1996'daki yerleşik organizasyonlar ise bunun en iyi örneği. İsrailli karikatürcüler, 1997'de Tel Aviv'de bir sergi açtılar; Pancom adındaki, sürgün Rusların oluşturduğu bir organizasyon ise ikinci uluslararası sergisini Aralık'ta açtı ve bunun yanısıra İsrail Gazeteciler Birliği "Basın" konulu karikatürleri Haziran'da Tel Aviv'de sergiledi. Diğer etkinlikler ise, İsrail devleti ve İsrail'de karikatürün 50. yılı anısına yapılması planlanan ve Dosh'un yarım asırlık karekteri "Shroolik" üzerine kurulan bir serginin yanısıra, Zvi Zamehet'ın organize ettiği ve karikatürlerle İsrail'in gelişimini anlatan bir kitaptı.

İran karikatürü ise, son yıllarda karikatür dergilerinin bollaşması, karikatürcülerin uluslararası ödüller kazanması ve göreceli olarak ifade özgürlüğünün artması ile canlılık kazandı. Tahran yönetimi ise, Şah rejiminin son yıllarında sadece iki tane olan karikatür dergilerinin şimdilerde sayısının beşe yükselmesiyle pek övünmekte. Bu dergiler: K. Sabery'nin Gol Agha'sı, Javad Alizadeh'in çıkarttığı Tanz-O-Caricature, H. Niroomand'ın çıkarttığı Kayhan Caricature ve Shams Abarden'in Tanz-e-Parsi'si.

Kendileri aleyhine yaratılan olumsuz imajlara ve başka zorluklara karşın İranlı karikatürcüler, uluslararası festivallerde ödül kazanmaya devam etmekteler. Uluslararası alanda ödül kazananlar arasında 12 ödülle Javad Alizadeh, 11 ödülle Divandary, 6'yla Ali Jahanshady, 5'le Novv Najaf ve 4 ödülle Touka Neyestani sayılabilir.

İran basın yasasına göre, eleştiri veya karikatür üzerinde kanuni bir kısıtlama yok ancak toplumun dinsel ve ulusal inanışlarının simgesi dini liderler ve ruhban sınıfı bu kuralın dışında. Fakat kimi durumlarda siyasal konumlar ve ekonomik kararlar bile tartışmaya açılabiliyor.

Javad Alizadeh bu durumu şöyle anlatıyor: "İran halkının köklü bir mizah anlayışı var...İran'da sanatsal ve kültürel eylemler üzerinde tam ve kesin bir kontrol yok. İran'daki bu göreceli basın özgürlüğü, İranlı eleştirmenlerin ve karikatürcülerin çabalarının bir sonucu olarak kazanıldı. Biz İranlı eleştirmenler, 'eleştiride izafiyet'e inanıyoruz."

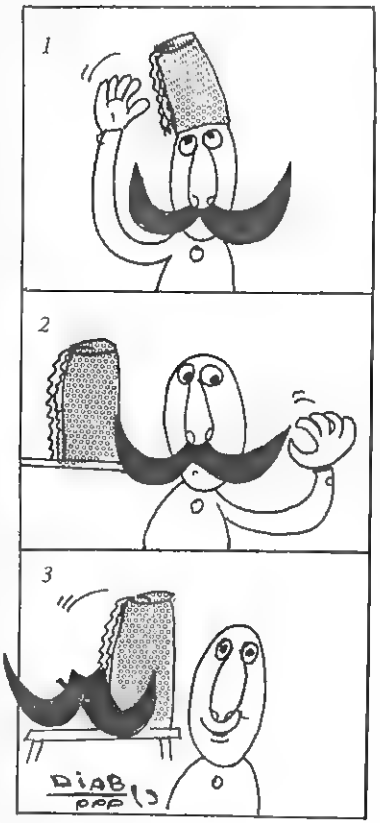

İSMAİL DİAB / MISIR

Bilmecelerle dolu bir ülke olan Türkiye'yi Avrupa ve Asya kıtalarıyla, Batı ve Doğu etkilerinin altında değerlendirmek gerekiyor. Türkiye'de karikatürcülük bütün hareretiyle sürüyor. 1996'da toplam 300 bin tirajla 6 haftalık mizah dergisi yayımlandı; bunun yanında pekçok günlük gazete, dergi ve sayısız sergilerle 500'den fazla aktif karikatürcü, eserlerini sergileme olanağı buluyor. Karikatürcüler Derneği, dört büyük kentteki şubesiyle iki üç ayda bir sergi düzenlemekte ve Uluslararası Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması'na sponsorluk yapmakta. Karikatürcülerin eserleri, aynı zamanda dernek ve ticari yayınevleri tarafından düzenli olarak yayınlanan pekçok kitapta toplanmakta.

Ama ne yazık ki, Türk karikatür dünyasında her şey güllük gülüstanlık değil. 1995-1996 yıllarında Ertan Aydın ve Ahmet Erkanlı'nın da içinde bulunduğu kimi karikatürcüler hapse atıldı ya da devlet otoritesi tarafından soruşturuldu.

1996 Eylül'ünde Kahire'de Mısır karikatürünü ele alan bir sergi açıldı. Sergi, hem çağdaş sanatçıları hem de geçmişteki büyük ustaları içeren geniş bir yelpazeyi gözler önüne sermekteydi. Mısırlı karikatürcüler sayıca çok fazla ve oldukça organizeler. Aynı zamanda Mısırlı Karikatürcüler Derneği, etkinlikleri düzene koymakta çok başarılı. Derneğin başkanı olan 62 yaşındaki Moustafa Heusin aynı zamanda Kültür Yüksek Konseyi üyesi. Mısır karikatürünün önde gelen isimlerinden bazıları, ülkeye ilk kez animasyonu getiren Hassan Hakem, günlük basın karikatürcüleri Gomaa Farhat ve Abd El Rahman Agour, televizyon ekranlarından tanınan karikatürcü Abd El Azeez Tag ve karikatürcü/mizah illüstratörü Aladin Saad'dır.

İşin ilginç yanı, belki de kadınlar için pek de yüksek toplumsal roller biçmeyen, dinlerin baskın olup yönettiği Ortadoğu gibi bir bölgede, Türkiye'den Sema Ündeğer ve Mısır'dan İman Ezzat gibi bayan karikatürcülere rastlanması.

Witty World International Cartoon Magazine, No: 20, İlkbahar 1997 sayısından

Çeviren: Aslı Tunç

Gülünçlük çelişki ve yoz mizah

Yalçın Küçük

1980 yılında derneğimizce yayımlanan Karikatürk dergisi, mizah ve karikatür üzerine kuramsal yazılara da yer veriyordu. Karikatürk'ün birarada yayımlanan 4-5. sayısından bir yazıyı aktarıyoruz. Fırsat buldukça başka yazılara da yer vermeyi planlıyoruz.

Tersinden başlamakta yarar var. Trajedi bir çatışmadır. İki sürecin çatışması. Trajedi, kaçınılmaz olarak çatışmaya yol açan iki çelişik sürecin sanatıdır. Süreçlerin birinin içinde birey ya da kahraman var. Bir de şu var: Bilinç. Birey ya da kahraman kaçınılmaz olan çatışmayı görüyor. Ancak kurtulması imkansız. Çünkü bir de aşırı belirlilik veya determinizm var. Bir yazgı gibi. Trajedide birey ya da kahraman kendi yazgısından kaçmak istiyor. Kaçamıyor. Kaçınılmaz olan çatışmadan kaçamıyor. Trajik olan bu.

Trajedi diyalektiktir. Diyalektiğin en yoğun ve açık olduğu sanat türü demek de mümkün. Peki, komedi? Başka türlü sormak da mümkün. Trajedi neden "ağır" ve komedi neden "hafif"? Şöyle de sürdürmek mümkün: Sermaye malları üreten ve halk arasında ağır sanayi olarak adlandırılan sanayi neden "ağır", tüketim malları üreten ve halk arasında hafif sanayi denilen sanayi neden "hafif"? Bir genel cevap olmalı. "Ağır" veya "hafif" olmak, belirlilik veya determinizmin yoğunluğuyla ilgili. Sermaye malları üreten sanayiler, bir eğilim olarak, daha belirgin bir teknolojiye sahip. Tüketim malları üreten sanayiler ise daha esnek sayılabilecek teknolojik yapıdalar. Bu benzetmeden sonra şunu söylemek mümkün: Komedi de diyalektiktir. Ancak belirlilik düzeyi daha az. Komik unsur mutlak çelişkiden doğar. Fakat kaçınılmaz görünmeyen çelişkiden doğuyor. Komik durum kaçınılmaz görünmeyen çelişkiden çıkıyor. Çelişki var, determinizmi az. bu yüzden önlenebilir görünüyor. Bu yüzden komik durum hep iradi bir davranış ya da rastlantıya bağlanıyor. Önlenebilir çelişki olarak algılanıyor. Önlenebilir görünmesi, gülünçlük çelişkiyi yaratıyor. Toplumlar, tarih boyunca, kaçınılmaz çelişki karşısında "ağlıyor", önlenebilir görülen çelişki karşısında "gülüyor". Ağır ya da hafif olan buradan geliyor. Çünkü insanoğlu kaçınılmaz çatışmayı yazgıya, önlenebilir çelişkiyi kişisel zaafa bağlıyor.

Tümüyle mizah gülünçlük çelişkiyi konu alıyor. Ancak bu kadar değil. Mizah, başarılı örnekleriyle, önlenebilir çelişkiyi kaçınılmaz çelişki olarak verebilen sanat türü oluyor Mizah, belli bilgi düzeyinde önlenebilir görülen çelişkinin kaçınılmaz olduğunu göstermek oluyor. Önlenebilir görülen çelişkinin, toplumun çok derinliklerinde, kaçınılmaz kökleri olduğunu anlatabilmek oluyor. Yaratıcılığı ve büyüklüğü burada. "Hafif" görünmesine rağmen "ağırlığı" da burada. Ve şurada: "Bu diploma, sahibinin acı gülüş, acı alay, alaycılık, katılarak güldürme ve içli gülüş ve başka tip mizahların sırlarını bildiğini onaylar." Bu sözler, Sovyetler Birliği'nde yayınlanan Krokodil dergisinin 1969 yılı 1.lik ödül beratında yer alıyor. Mizah, gülünçlük çelişkiye acılık kattığı ölçüde mizah oluyor. Acılık, determinizm ya da belirlilikten geliyor.

Krokodil dergisinin 1969 yılı birincilik ödülü, biliniyor, Aziz Nesin'e verildi. Berat, Aziz Nesin'e yazıldı. "İnsanlar Uyanıyor" için. Neden acaba? Acaba "İnsanlar Uyanıyor" çok acı olduğu için mi? "İnsanlar Uyanıyor" o kadar acı ki gülüş imkansız. Bu bir insanları uyandırmak isteyen solcunun acısı. Yenik düşüyor. Hapisten çıkınca kendisini insandan uzak bir gecekondu köşesinde yalnızlığa mahkum ediyor. İşsiz ve güçsüz. Sonra bu gecekondu köşesi kalabalıklaşıyor. İnsanlar çoğalıyor. Dükkanlar artıyor. Satıcılar çevreyi şenlendiriyor. Gecekondu sahibine kirasını, bakkala borcunu ödeyemeyen bu acılı solcu bu mahalleden ayrılmak isteyince bakkal ve manav ve diğerleri karşı çıkıyor.

"Nerede ise kendini tutamayıp ağlayacaktı. Kim ne derse desin, memlekette büyük bir gelişme, insanlarda büyük bir uyanma vardı. Demek bunca yıl boşuna çalışmamışlardı. Eskiden olsa, bu adamlar ona selam vermezlerdi." Acılı solcu gördüğü ilgi karşısında böyle düşündü ve böyle sevindi. Ancak çok kısa bir zaman sonra "onlara acı acı baktı." ve "Bunların hepsi sivil polis mi? dedi". Karşılığında net bir cevap aldı. "Polis olanı da var, olmayanı da... Bir yerde on kişi birikti mi, yanına elli kişi toplaşır... Şimdi siz buradan taşınırsanız, burası gene eski haline dönecek... Arkanızdan bütün polisler gider." Tam böyle Gerçekte ise şöyle: Gülmek mi gerek, yoksa ağlamak mı? karar vermek imkansız.

Ama şu noktada karar vermek mümkün. Aziz Nesin bir inatın ya da ısrarın sanatçısıdır. Israr veya inat, buna tekrar da diyebilirsiniz, gülünçlük çelişkideki determinizm eksikliğini tamamlıyor. Aziz Nesin'in mizahında gülünçlük çelişki, önlenebilir olmaktan çıkıyor. Yer yer karamsarlık duvarlarını zorlayan bir determinizm kazanıyor. Bu özellik Aziz Nesin'in mizahının alameti farikası oluyor. Ayrıca özelliğini meydana getiriyor.

Ne nereden ayrılıyor? Şimdi sıra burada. Şöyle oldu: Trajediden trajik unsura, buradan komediye ve komik duruma, sonunda mizaha geldi. Mizahta da yazılı mizaha. Şimdi sıra çok basitiyle çizgiyle alatılan mizah olarak tanımlanabilecek karikatürde. Ancak bunun için gerçekten de ne nereden ayrılıyor? sorusuna cevap gerekiyor Burada da söylenmesi gereken şu: Şimdilik Türkiye ikincileri

olmayan bir toplum olarak gelişiyor. Pek çok alanda ikinciyi çıkaramıyor. Romanda henüz birinciyi çıkaramadığı için ikinciyi araştırmak yersiz oluyor. Fakat şiirde birinciyi çıkardı: Nâzım Hikmet. Ne yazık Nâzım, bu büyük öğretmen, bütün çabalarına rağmen ikinciyi yaratamamak bir yana tepkisini doğurdu Nâzım'ın şiiri, Nâzım'a tepki olarak, iki yetersizliğe ayrıldı. Garipçiler oldu, ya da İkinci Yeni. Nâzım'dan sonra şiirde, toplumdan, sorumluluktan ve şiirden kaçış doğdu.

Yazılı mizah için bu kadar dramatik olmaya gerek yok. Üstelik henüz "Aziz Nesin'den sonra" demek de mümkün değil. Ancak bır nokta çok açık. Türkiye'de yazılı mizah durmuştur. Türkiye'de yazılı mizahın bir ikincisi yok. Şu gün izi bile yok. Bugün izi yoksa, yarın kendisi olmaz. Çünkü gelişme ve doğum idealist değil materyalisttir. Bir süreçtir

Buradan asıl soru çıkıyor: Yazılı mizahın gelişmesini durdurduğu bir toplumda karikatürün gelişmesinden söz edilebilir mi? Özellikle hızlı gelişmesinden. Bu soru, hiç kuşku yok, karikatürün sınırlarını çok aşıyor. Türkiye'nin içinde bulunduğu aşamanın teorik ve pratik sorunlarını yükleniyor. Teorik olarak şöyle bir sorunla karşı karşıya geliniyor: Yazılı mizahın gelişmesinin durduğu bir dönemde karikatürün gelişmesi mümkün mü? Mümkündür demek, mizahta eşitsiz gelişme yasasının işlediğini kabul etmeyi gerektiriyor.

YALÇIN ÇETİN

Teorik planda net bir tutum almak zor görünüyor. Marx, eşitsiz gelişme yasasına, en belirgin olarak sanatla ilgili çözümlemesi dolayısıyla değiniyor. Trajedinin Yunan'da gelişmesi eşitsiz gelişme yasasının tipik bir örneğini meydana getiriyor. Borçlar hukukunun Roma'da gelişmesi gibi. Her ikisi de, Yunan trajedisi ve Roma hukuku, gelişmelerine denk düşecek üretici güçlerin doğup serpilmesinden çok önceki zaman şeritlerinde ortaya çıkıyorlar. Gelişmede eşitsizlik var. Ancak buradaki eşitsizlik maddi temellerin gelişmesiyle üstyapıdaki gelişme arasında. Farklı düzlemlerde.

Yazılı mizah ile karikatür ise aynı düzlemde. Her ikisinin de aynı maddi temeldeki gelişmeden kaynaklanması gerekli. Bu yüzden yazılı mizahın durduğu bir zaman kesitinde karikatürün hızla geliştiğini kabul etmek kolay değil. Fakat teorik olarak reddetmek de mümkün olmuyor. Bu durumda pratiğe bakmak kaçınılmaz oluyor. Ama bu durumda pratiğe bakmak çok zor. Çünkü teori olmadan pratiğe bakılmaz. Bakılsa da görülmez. Ya da görülen serap olur.

Karikatürün gelişme sorunu, karikatürün boyutlarını aşıyor. Daha önce söylendi ve yavaş yavaş ortaya çıkıyor. Ortaya çıkışı hızlandırmak için eklemler gerekiyor. Tekrar olacak ve şöyle: Türkiye 1969-1979 döneminde bir kültür devriminden geçti. Tüm kültürel değerlere savaş açtı. Bu savaş içinde Türkiye'nin ilericisine Lenin ve leninizm unutturuldu. Daha açıkçası, 1969-1979 döneminde Türkiye'nin ilericisi, çok kısa bir zaman önce tanıdığı ve henüz hazmedemediği leninizmi kustu.

Leninizmi kusmak, dar pratiğe yapışmak veya büyük sayılara tapınmak anlamına geliyor. Leninizm ise bunun tam tersi oluyor. Pratiği genişletip teori ile birleştirmek ve aynı anlama gelmek üzere büyük sayılara bilinç vermek, demek oluyor. Leninizm, kütlesel olanın bayağı olduğunu bilmek, demektir. Bilinçsiz kütle her zaman bayağıdır. Teorisiz pratik her zaman kısırdır. Leninizm, kütleyi bilinçlendirerek yüceltme; pratiği teori ile zenginleştirip doğurgan yapma sürecidir. Leninizm bir süreçtir.

Şimdi karikatürün pratiğine bakılabilir. Görünen şu: Büyük sayılar. Açmak mümkün: Yazılı mizahı olmayan mizah dergileri büyük kalabalıklara ulaşıyor. Şöyle de söylemek mümkün: Büyük basın kuruluşlarının çıkardığı mizah dergilerinin tirajı, bir 1 Mayıs günü Taksim alanını dolduran işçi ve emekçi sayısını bile aşıyor.

Sayıda ve kalabalıkta tartışma yok. Tartışma şurada: Bu kalabalığa bakarak Türkiye'de karikatürün geliştiğini söylemek mümkün mü? "Evet" demek pek kolay değil, üstelik sakıncalı. Çünkü başka evet'leri de beraberinde getirecek. Günaydın ve Hürriyet'in veya bir başkasının toplam tirajına bakarak Türkiye'de günlük basının geliştiği söylenebilir mi? Pek zor. Üstelik tersini söylemek daha kolay görünüyor.

Sayı yetmiyor ve içeriğine bakmak gerekiyor. Bugün büyük sayılarla büyük kalabalıklara ulaştırılan ve yazılı mizahı olmayan dergilerinde karikatür olarak ne var? Merak eden hemen farklı isimdeki iki mizah dergisini alabilir. Göreceği şudur: En son televizyon reklamının veya dizisinin "karikatürleştirilmiş" serileri. Örnek olsun, şöyle: Kapakta bir adam, üstelik erkek, kafasına doğru bir ok ve okta Süleyman Demirel yazıyor, ağzında ise "güzelim yümüşsuyu" diye bir nakarat görülüyor Bir başka gün, bir başka reklam ile, "traşını beğenmedim seyfi" yer alabiliyor. Örnek çoğaltılabilir ama gerek yok. Soru var: Mizah bunun neresinde? Gülünçlük çelişki nerede? Acı alay var mı? Televizyon reklam veya dizileri unutulunca bu mizahtan geriye ne kalır? "Pas pas yapın" reklamına veya geri zekalı Komiser Colombo'ya dayalı karikatürlerden geriye ne kaldı?

Bir ciddi sanatın bir kütle uyutucusuna bu kadar dayanması anlaşılır değil. Buna bakarak Türkiye'deki karikatürün geliştiğine değil kötürüm olduğuna hükmetmek gerekecek.

Çünkü kendi ayakları üzerinde duramıyor. Ortaya kütle uyutucusu televizyonun günlük ve geçici şokundan güç alan bir karikatür çıkıyor.

Bir adım daha: Televizyon dizileri, Amerika Birleşik Devletleri'nden çıktığı biçimiyle, kütleleri kuş beyinli yapmayı amaçlıyor. Reklamlar ise sersemleterek tiryaki yapma ilkesine dayanıyor. Bugün büyük sayılarla basılan mizah dergileri ise televizyonu uzatmaya yarıyor. Televizyon yayınını daha sürekli yapıyor. Gelişen karikatürden daha çok, televizyon oluyor. Türkiye'nin kendi kültür devrimini yaşadığı son on yılda televizyon ekranları mizah dergilerinin sayfalarında devam ediyor. Mizah dergileri toplumu değil televizyonu yansıtıyor. Televizyon ise, kesinlikle, toplumu yansıtmıyor. Televizyon toplumdaki her türlü çelişkiyi örtbas etmeyi amaç sayıyor. Televizyonu model alan karikatür de aynı amacın aracı oluyor. Gülünçlük çelişkiyi çizmek yerine saklamaya yardımcı oluyor. Doğuşunu reddediyor.

Karikatürün serüveninin irdelenmesinden bir güzel sonuç çıkıyor: Sayısal çokluk ya da kalabalık belirleyici olamıyor. Yüzbinlerin bakması yetmiyor. Bakış açısı da önemli oluyor. Yüzbinleri bakış açısıyla birlikte düşünmek gerekiyor. Yüzbinlere giderken bakış açısını unutmamak zorunlu oluyor. Ancak bu güzel sonuç Türkiye'de karikatür sanatının gelişip gelişmediği sorusuna tam bir cevap getirmiyor. Cevap yarım. Büyük basının büyük sayılarla basılan mizah dergilerindeki televizyona dayalı karikatürlere bakarak Türkiye'de karikatürün geliştiğini söylemek imkansız. Bunlara bakarak ancak karikatür sanatının çok ciddi bir bunalım içine girdiği söylenebilir.

Büyük sayılara esir olmak yok. ne kadar kalabalık olursa olsun dar pratiğe kapılanmak yok. Sayılara kişilik vermek ve pratiği teori ile canlandırmak var. Bu ise tümüyle güven işi. Yapanın yaptığına ve kendisine güven duyması. Aynı zamanda başka örneklere güven duymaması Türkiye'nin kültür devriminde büyük sayılara güven duymak, rüzgar kesilince olduğu yerde çakılı kalmak kaçınılmaz. Televizyon durunca televizyona dayalı bulvar karikatürü olduğu yerde çakılı kalacak.

Hiç kuşku yok, büyük sayılar amaç. Ancak tek başına değil. Olduğu gibi değil. Ayakları üzerinde durabilen büyük sayılar amaç. İnatını kendi içindeki çağlayandan alan, koltuk değneğine ihtiyaç duymayan, hortumun rüzgarından hız almayan büyük sayılar amaç. Böylesi kütle bayağı değil yüksek. İş bunu yaratabilmek. Yoksa Taksim alanındaki yarım milyona ve bunu da aşan büyük basının mizah dergilerine tapınmak ya da öykünmek değil.

Ne biri ne de diğeri. Büyük sayılara tapınmak yok ama kendi içene kapalı, kütlelerden kopuk, güzelliğinin tek ölçütü sarı benzi ile eğri vücudu olan bir hilkat garibesi olmak da yok. Ne biri ne diğeri ama ikisinin ortası da değil. İkisinin diyalektik birleşimi.

Nasıl olacak? İki ipucu görülüyor. Türkiye'de henüz karikatürün geliştiğini söylemek imkansız. Fakat Türkiye'de "karikatür" var. Televizyona dayalı karikatürün dışında karikatür var. Çok çeşitli nitelikte. Henüz bir eğilimi belli etmiyor. Bir istikrar olduğunu söylemek de zor. Ancak karikatür var. İpucunun birisi bu. Diğerleri ise çok büyük bir ilgi var. Karikatüre çok büyük bir ilgi var. Hem sağlıklı hem de sağlıksız. Sağlık, ilgi olmasında. Sağlıksızlık, bu ilginin salt karikatürden doğmaması. Şu sırada Türkiye'de hikaye ve şiire de büyük ilgi var. Normal. Büyük umutların umutsuzluğa dönüştüğü zamanlarda, ekonomik ve siyasal baskının yoğunlaştığı dönemlerde, bireyler kendi içlerine dönüyorlar. Kendilerini anlatmayı istiyorlar. Hikaye ve şiir ile karikatür bunun en kolay yolu sanılıyor. Hiçbir birikimi, hiçbir hazırlığı ve inatlı çabayı gerektirdiğine ihtimal verilmiyor. O doğuştan varolduğu sanılan "yaratıcı yetenek" kurtarıcı sanılıyor. Hikaye ve şiir ile birlikte karikatür, hayalkırıklığından mustarip ve bunalan küçük burjuvazinin hem boşalmasını sağlıyor ve hem de milli piyangosu oluyor. Bir tutarsa.

TODOR KUZMOV

Sağlıksızlık burada. Fakat buna üzülmeğe gerek yok. Dünyanın her yerinde işçiler ve emekçiler sosyalizme bile inandıkları için gelmezler. Çeşitli rahatsızlıklara tepki duydukları için gelirler. İşçi ve emekçileri sosyalizme kanalize eden sağlık değil sağlıksızlıktır. Garip görünüyor ama doğru değil mi? Sorunu olmayan bir kimse neden başka bir dünya arasın? Ayrıca insanlar hiç bilmedikleri bir dünyaya neden inansınlar? İşçiler ve emekçiler bile sosyalizme inanarak gelmezler. Ve kesinlikle sosyalist olarak gelmezler. Sosyalizme gelmeden sosyalist olmak mümkün değil. Karikatüre ilgi duymakla karikatürist olmak mümkün değil. İş, tepkiyi sosyaliste; ilgiyi karikatüriste çevirmekte yatıyor. Bilinçli çaba ve bilinçli emek burada gerekli oluyor.

Karadeniz gazetesi 5. TAKA Karikatür Yarışması

Trobzon'da yayımlanan Karadeniz gazetesinin düzenlediği Taka Karikatür Yarışması sonuçlandı. Serbest dalda Büyük Ödülü Ahmet Erkanlı'nın karikatürü kazanırken, "Karadeniz" konulu dalda ise Büyük Ödül Seçkin Temur'un oldu. Serbest dalda Murteza Albayrak ve Enver Özüstün'ün karikatürlerine Mansiyon verildi. Konulu daldaki özel ödüller ise şöyle dağıtıldı· Karadeniz Teknik Üniversitesi Özel Ödülü: Murat Ergin, Trabzon Gazeteciler Cemiyeti Özel Ödülü: Cemalettin Güzeloğlu, Ticaret ve Sanayi Odası Özel Ödülü: Mehmet Gölebatmaz.

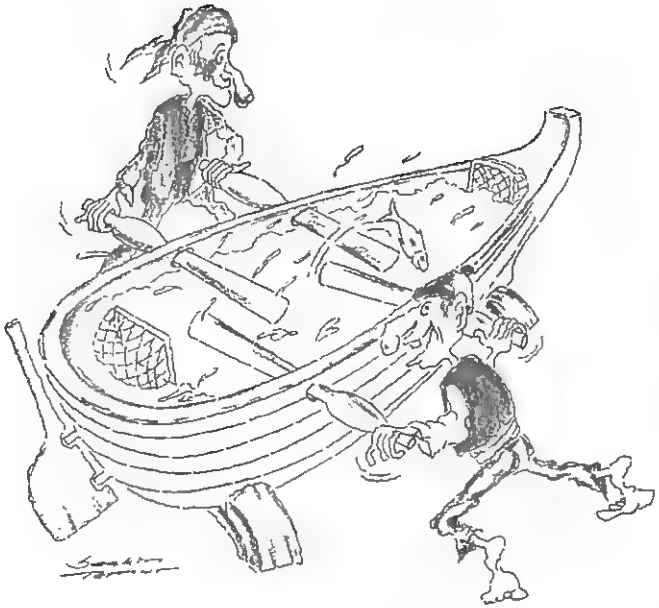

SEÇKİN TEMUR "KARADENIZ" KONULU DALDA BÜYÜK ÖDÜL

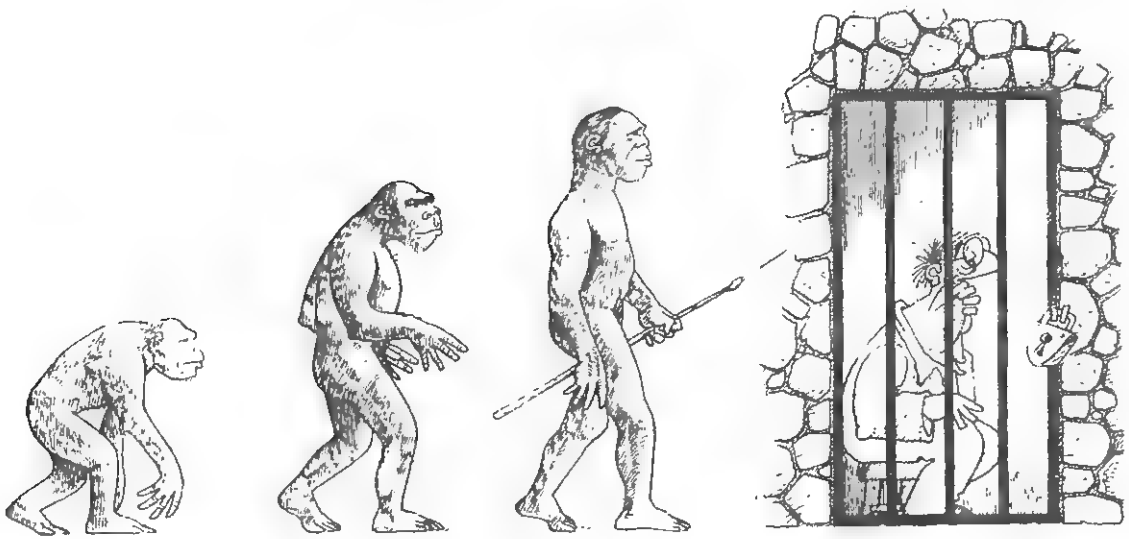

AHMET ERKANLI / SERBEST DALDA BÜYÜK ÖDÜL

"BİR KİTAP BİR DÜNYA" KARİKATÜR YARIŞMASI SONUÇLANDI

Karikatürcüler Derneği ve CNR Fuarcılık işbirliğiyle düzenlenen "Bir Kitap Bir Dünya" Karikatür Yarışması sonuçlandı. Yarışma jürisi yaptığı değerlendirme sonucunda büyük ödülü Mehmet Selçuk ve Engin Selçuk'un yapıtları arasında paylaştırdı.

Yarışma ödülleri şöyle dağıtıldı:

Büyük Ödül (İki eşit ödül): Mehmet Selçuk, Engin Selçuk;

Dört Başarı Ödülü: Hakan Sümer, Seçkin Temur, Hikmet Cerrah, Seyit Saatçi;

Karikatürcüler derneği Özel Ödülleri: Mehmet Gölebatmaz, İsmet Lokman;

Karikatür Dergisi Özel Ödülleri: Birol Çün, Mehmet Kahraman;

Yayıncılar Birliği Özel Ödülleri: Cemalettin Güzeloğlu, Altan Özeskici.

Karikatür yarışmasının sergisi 12 Ekim'e kadar süren, CNR Fuarcılık'ın düzenlediği kitap fuarında açıldı.

MEHMET SELÇUK / BÜYÜK ÖDÜL

ENGİN SELÇUK BÜYÜK ÖDÜL

BİROL ÇÜN KARİKATÜR DERGİSİ ÖZEL ÖDÜLÜ

SEYİT SAATÇİ BAŞARI ÖDÜLÜ

HAKAN SÜMER / BAŞARI ÖDÜLÜ

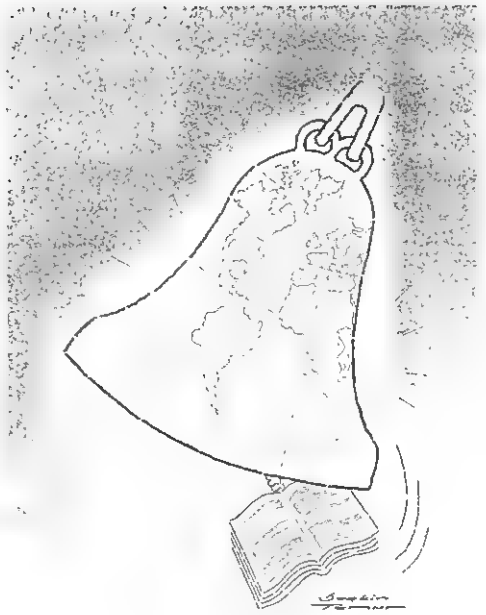

SEÇKİN TEMUR / BAŞARI ÖDÜLÜ

İSMET LOKMAN KARIKATÜRCÜLER DERNEĞİ ÖZEL ÖDÜLÜ

HİKMİ CERRAHPAŞA ÖDÜLÜ

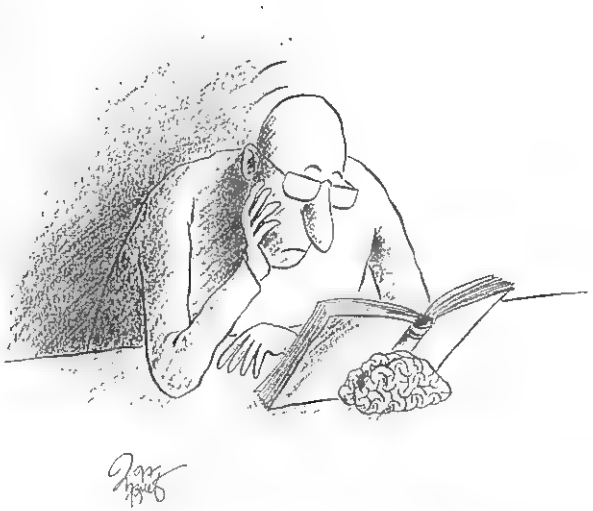

AHMET ERKANLI

MUSA ANTER ÖDÜLLERİ

Ülkede Gündem gazetesince düzenlenen Musa Anter Basın Şehitleri Gazetecilik Ödülleri 27 Eylül 1997 günü Mecidiyeköy Kültür Merkezi'nde yapılan törenle kazananlara verildi. Karikatür dalında Birinciliği Ahmet Erkanlı kazandı. İkincilik Ödülü verilmezken Üçüncülük Ödülünü Oğuz Gürel aldı.

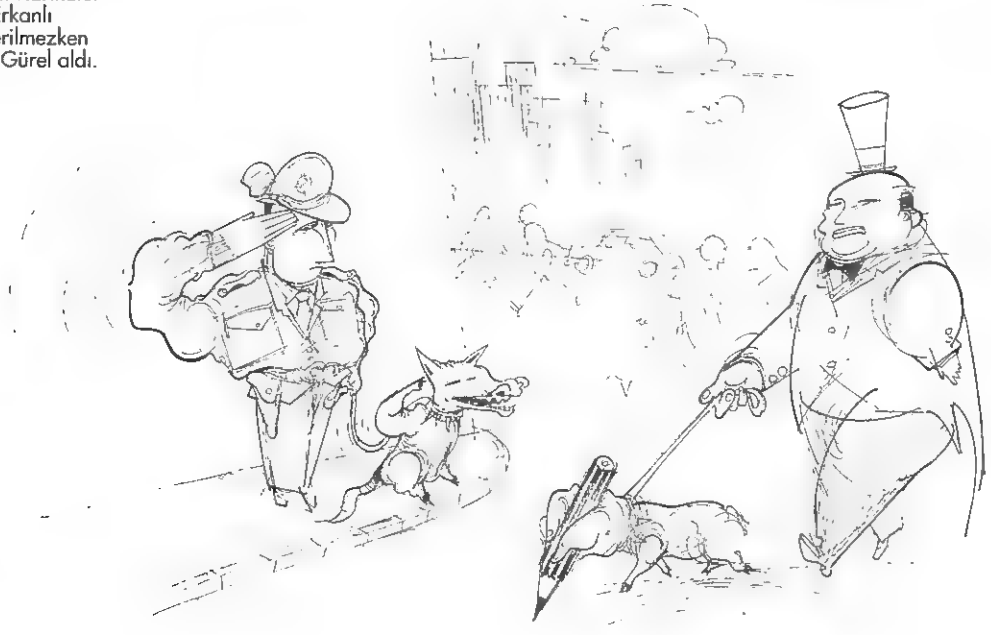

ERDAL ALAY'IN KARİKATÜRÜNE DAVA

Erdal Alay'ın Özal ailesi ve Bülent Şemiler'le ilgili karikatüründen dolayı Posta gazetesine dava açıldı. Bülent Şemiler karikatürden dolayı Posta Gazetesi Sorumlu Yazıişleri Müdürü'nü dava etti.

TURHAN SELÇUK 'İZ BIRAKANLAR' BELGESELİNDE

Kanal E'de yayınlanan, sanat ve edebiyat dünyasının ünlü kişiliklerinin tanıtıldığı "İz Bırakanlar" belgeselinin bir bölümü Turhan Selçuk'a ayrıldı.

FRANSIZ ÇİZER SEMPE 65 YAŞINDA

"Küçük insanlar" diye adlandırılan, günlük hayatın gerekleri arasında ezilen insanları karikatürleştirmesiyle tanınan Fransız karikatürcü Jean - Jaques Sempe geçen ay 65 yaşına bastı. "Küçük insanlar" sözünden nefret ettiğini belirten Sempe "Sanki büyük insanlar varmış gibi bu tanımlamayı kullanıyorlar Benim ilgimi çeken sıradan insanlar" diyor.

KÜLLERİNDEN MÜREKKEP YAPILAN ÇİZER

Bir süre önce ölen çizgi roman çizeri Mark Gruenwald'ın yakılan ölüsünden elde edilen kullerin karıştırıldığı bir mürekkeple, çizerin yaratıcısı olduğu "Squadron Supreme" çizgi romanının kitabı basıldı. Mark Gruenwald'in henuz hayattayken böyle bir vasiyet hazırladığını belirten kitabın editörü Tom Breevoort, "İşine kendisini veren ve çizgi romanları bu kadar çok seven birini tanımadım. Öldüğünde de, yakıldıktan sonra kalacak küllerın, kitabın baskısında kullanılacak mürekkebe eklenmeseni istemişti." dedi.

ORHAN COPLU'DAN KARİKATÜR SERGİSİ

Orhan Coplu, 40. kişisel karikatür sergisini, Nevşehir'in turizm merkezlerinden Zelve'de açtı. Türkiye'nin tarhi, coğrafi ve kültürel zenginliklerini konu alan 30 karikatürün yer aldığı sergi, Zelve Karadut restoranda açıldı. Sergi daha sonra Uçhisar, Aksaray-Sultanhamamı ve Ürgüp'te yinelendi.

WALT DİSNEY'İN ARAP İMAJINA TEPKİ

Arap Birliği örgütü Walt Disney yapımlarının Arap karşıtı olduğunu belirtti. Arap Birliği Genel Sekreteri yaptığı açıklamada, Walt Disney prodüksiyonlarının insanların kafasındaki Arap ve müslüman imajını yıkmaya yönelik olduğunu söyleyerek, Walt Disney'i, Arapları gerici ve vahşi olarak tanıttığı gerekçesiyle suçladı ve Walt Disney'i bu anlayışını değiştirmesi konusunda uyardı.

METE GÖKTÜRK BERAAT ETTİ

Yargının bağımsız olmadığını söyleyince, dönemin Adalet Bakanı Şevket Kazan'ın talimatıyla hakkında dava açılan üyemiz karikatürcü ve İstanbul DGM Savcısı Mete Göktürk beraat etti. Göktürk, "İlk kez yargı sistemi içindeki çarpıklıklar bir mahkeme kararıyla tespit edildi. Hakim ve savcıların bağımsız olmasını engelleyen Anayasa hükümlerinin değiştirilmesi gerekir. Yargılandığım sözleri tekrar sarfedebilirim." dedi.

RAHİBE TERESA'NIN HAYATI ÇİZGİ ROMAN OLUYOR

200 bin satışlı İtalyan çocuk gazetesi İl Giornalio, Rahibe Teresa'nın hayatını çizgi dizi haline getiriyor. Kalküta'da gerçekleştirdiği çalışmalar nedeniyle 1979 yılında Nobel Barış Ödülü'nü kazanan ve 5 Eylül 1997'de ölen dünyanın en ünlü misyoneri Rahibe Teresa'nın yaptığı işler, böylelikle çocuklara anlatılmış olacak.

ÇİZGİ FİLM KANALI MAXİ TV YAYINDA

Ülkemizde yayın yapan ilk çizgi film kanalı Maxi TV yayına başladı. Hafta içi 6.00-18.00, Cumartesi-Pazar günleri 6.00-13.00 saatleri arasında yayın yapacak Maxi TV Cine 5'in abonelik sistemiyle izlenebiliyor

CEM VE HASSAN KİTAP MÜZAYEDESİ'NDE

İstanbul'da düzenlenen bir kitap müzayedesinde, Cemil Cem'in yalnızca 500 adet basılmış karikatür albümü, yeni harflerle çıkan ilk mizah gazetesi "Kahkaha" koleksiyonu ve Hassan isimli sanatçının "Çizimlerle 20. yy. Başında İstanbul'dan İnsan Tiplemeleri" karikatür albümü satışa sunuldu.

B. SADIK ALBAYRAK'IN ELEŞTİRİ KİTABI ÇIKTI

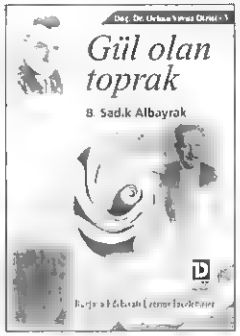

B. Sadık Albayrak'ın edebiyat eleştirilerinden oluşan kitabı "Gül Olan Toprak, Burjuva Edebiyatı Üzerine İncelemeler", Toplumsal Dönüşüm Yayınları'nca yayımlandı. "Nâzım Hikmet'in Asimilasyonu", "Şiirde Yenilik Diye Sunulan Gerilik", "Edebiyatlaşan Cinayetler" ve "Tekellerin Edebiyatının Bilinci ya da Eleştirisiz Eleştiri" başlıklı dört bölümden oluşan kitapta, günümüzde egemen edebiyatın karekteristik özellikleri irdelenirken, bu edebiyatın kaynaklarından birinin mizah dergileri olduğuna da değiniliyor.

SUAT YALAZ'IN ÇERKEZ ETHEM KİTABI ÇIKTI

Suat Yalaz, 1993 yılında Sabah Gazetesi'nde 6 ay boyunca, çizgi roman olarak hazırladığı Çerkez Ethem'in ilginç yaşamını kitap olarak yayımladı. Suat Yalaz, kurduğu yayınevi aracılığıyla çizgi roman çalışmalarını kitaplaştırmaya girişti. İlk olarak "Enver Paşa Efsanesi" ve "Atatürk'e Suikastler" kitapları çıktı. "Çerkez Ethem"den sonra başka çizgi romanlar da bu diziden yayımlanacak. Kurtuluş Savaşı'na damgasını vuran Kuvva-yı Seyyare Kumandanı Çerkez Ethem'in tartışılan hayatına ve kişiliğine objektif ve belgelere dayanarak yaklaştığını belirten Suat Yalaz bu konuda oldukça iddialı. Suat Yalaz, Çerkez Ethem kitabıyla ustası olduğu belgesel çizgi roman türüne değerli bir eser daha kazandırmış oluyor. Çerkez Ethem kitabının üçüncü hamur kağıda basılmış örnekleri gazete bayilerinde, birinci hamur kağıt baskısı ise kitabevlerinde satışa çıkartıldı.

Kamil Yavuz Pekin'de 'Elveda sigara merhaba hayat' dedi

Dünya Sağlık Örgütü tarafından 24/28 Ağustos 1997 tarihleri arasında Çin'in başkenti Pekin'de sigara sorununu irdeleyen bir konferans düzenlendi. Üyelerimizden Kamil Yavuz da bu konferansa dia gösterisi yapmak için çağrılıydı. Yavuz'dan konferans sonunda çizgilerinden yola çıkarak, "Çizgilerle Eğitim" konulu bir de söyleşi yapması istendi. Yavuz, "Çinlilerin konferansa çok önem verdiklerini belirterek "her şey bir saat gibi işledi ve gelişti." diyor. Kamil Yavuz 27 Ağustos'ta gösterisini yaptı

Konferansa 110 ülkeden 2000 yakın hekim sigara ve sağlık konularını bilimsel olarak tartışmak için gelmişlerdi. Karikatür dia gösterisinin bu toplantılardaki başlığı şuydu: "Karikatür Yoluyla Eğitim· Çocuklar, Sanat ve Tütün".

Kamil Yavuz verdiği konferansta, kişisel çalışmaları sonucu bu günlere geldiğini, Türkiye'de yaşanan kaosun sanatsal çalışmalara olanak vermediğini, bu tür çalışmaların desteklenmediğini, zaman zaman engellendiğini söyledi.

Bazı ülkelerin delegeleri gösteri ve konuşmanın ülkelerinde tekrarlanmasını istediler, ayrıca Fransa, Brezilya, İsviçre, İsrail, Portekiz delegasyonları ortak çalışma önerileri getirdiler.

Daha sonra çalışmalar 9 günlük Çin gezisi şeklinde sürdü.

Bundan sonraki sigara sorununu gündeme getiren durak Paris olarak belirlendi. Kamil Yavuz Ekim başında Paris'te yapılacak toplantıda "anti sigara karikatürlerini" büyük ebatlarda çizecek.

Çin'deki sigara konferansına katılan Kamil Yavuz, konferanstan sonra ziyaret edilen Çin Seddi'nde.

Yarışma

8. Okhotsk Uluslararası Karikatür Festivali / Japonya

Japonya'da düzenlenen, 1998'de sonuçlandırılacak yarışmanın teması: "Kalp" (Heart).
Bütün dünya karikatürcülerine açık yarışmada, daha önce yayımlanmamış orjinal karikatürler isteniyor. Yarışmada mizah kitapları ve çizgi roman için de bir bölüm var. Kitapların en az 16 en çok 22 sayfa olması isteniyor. Her karikatürcü dilediği sayıda karikatürle katılabilir. Teknik serbest. Boyutlar 29 7X42 cm. Bütün karikatürlerin arkasına kimlik bilgileri, telefon numarası, ülke, yazılması unutulmamalı.

Ödüller: 1. Ödül: 500 bin yen, 2. Ödül: 300 bin yen (iki karikatürcüye), 3 Ödül. 200 bin yen (4 karikatürcüye), 4. Ödül: 100 bin yen (6 karikatürcüye), özel ödül: 50 biner yen (4 karikatürcüye).
Son katılma tarihi: 28 Kasım 1997.
Adres: OKHOTSK INTERNATIONAL CARTOON AND COMIC EXHIBITION
Town Office of Kamiyubetsu-chu
Aza Tondenshigaichi, Kamiyubetsu-chu, mombetsu-gun, Hokkaido, Japan.

Ekim-Kasım 1997

KARİKATÜR ve MİZAH MÜZESİ etkinlikleri

Atatürk Bulvarı, Koyacılar Sokak No: 12 Fatih İstanbul
Tel: (0212) 521 12 64

1-30 Ekim	•KADİR DOĞRUER Karikatür Sergisi
Sürekli Sergi	•TÜRK KARİKATÜRÜ
MİZAH KİTAPLIĞI	•Pazar, Pazartesi dışında hergün açıktır
ÖZGÜN BASKI ATOLYESİ	•Uzman gozetimında yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.
1-30 Kasım Açılış. 1 kasım Cumartesi S: 15.00 (Kestane Şenliği)	•ÇARŞAF KARİKATÜR OKULU Karikatür Sergisi
15 Kasım-30 Aralık Açılış: 15 Kasım Cumartesi S 16.00	•OTOMOBİL MAKETLERİ SERGİSİ Dr Musa Albükrek
Sürekli Sergi	•TÜRK KARIKATÜRÜ
MİZAH KİTAPLIĞI	•Pazar, Pazartesi dışında hergün açıktır.
ÖZGUN BASKI ATÖLYESİ	•Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18 00 arası.

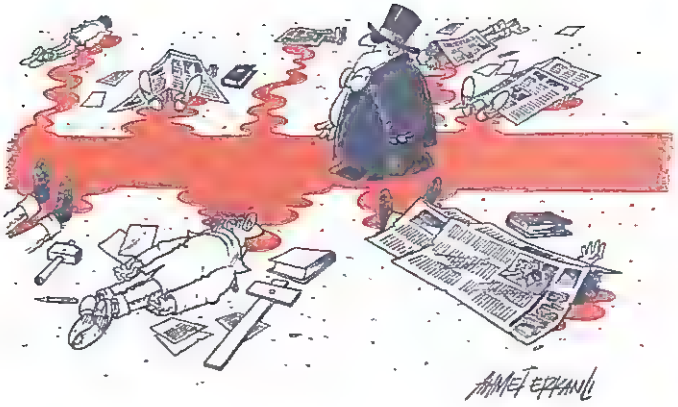

AHMET ERKANLI / TÜRKİYE

NİKOLAJ KAPUSTA / UKRAYNA

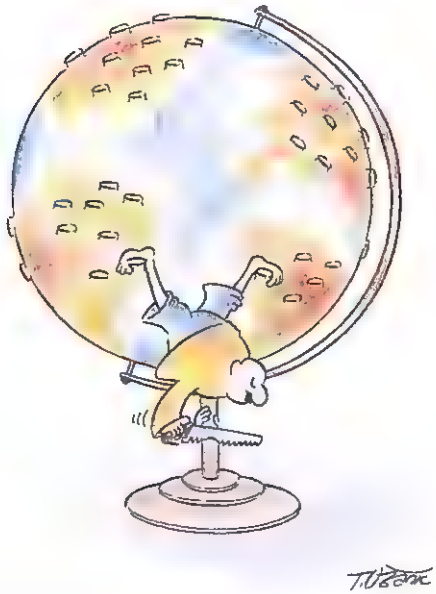

TİMOSLAV OZANİĆ / HIRVATİSTAN

MİHAİTA PROMBİTA / B.Y.G.M. ÖZEL ÖDÜLÜ / ROMANYA

YU HUA / ÇİN

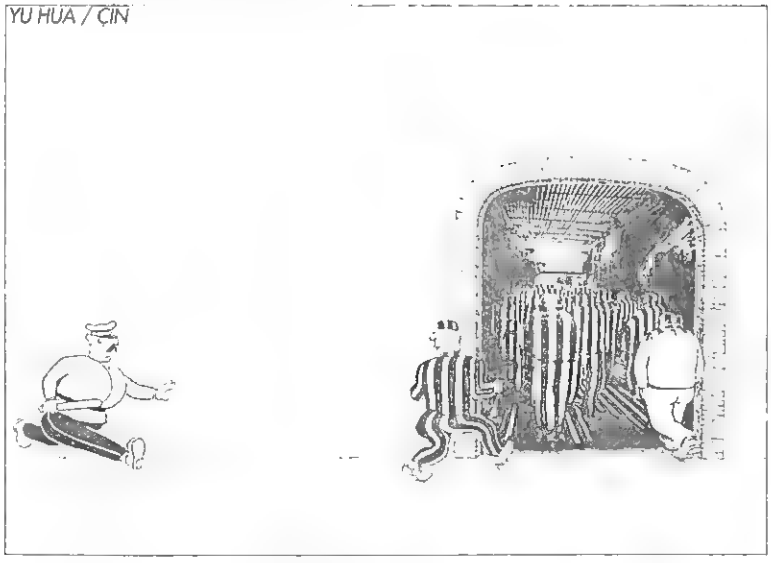

OLEG
DERGATCHOV
UKRAYNA

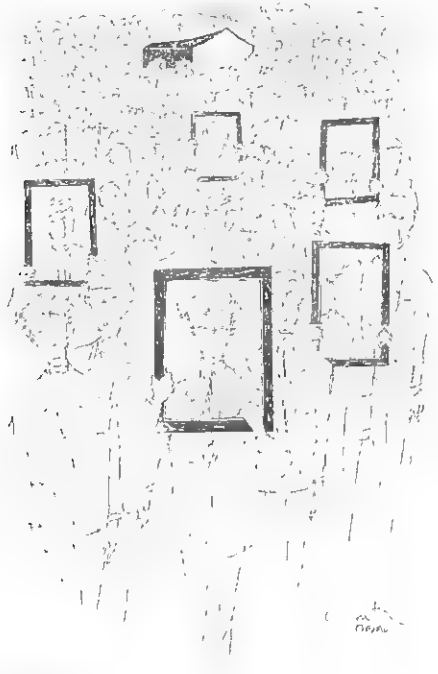

NECATİ
ABACI
HÜRRİYET
GÖSTERİ
ÖZEL
ÖDÜLÜ
TÜRKİYE

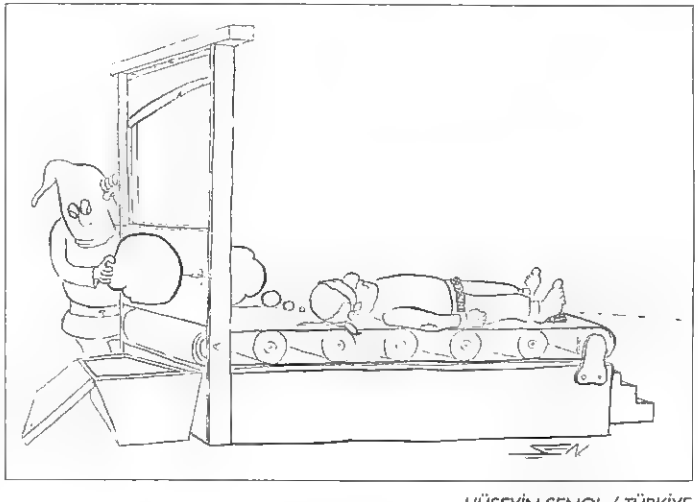

HÜSEYİN ŞENOL / TÜRKİYE

İnsancıl kovboy 50 yaşında: 'İyi ki doğdun Red Kit'

Yaratıcısı Belçikalı çizer Morris 70'ine dayandı. Red Kit'in yazarı Goscinny ise artık hayatta değil.

"Ben evimden uzak, yalnız bir kovboyum". Yabancısı olmadığımız bu sözler, sevilen çizgi roman kahramanı Red Kit'in maceralarının sonunda, geveze ve filozof atı Düldül'ün sırtında işleri bir kez daha yoluna koyduğu kasabayı terkedip, ufukta batan güneşe doğru yol alırken söylediği sözler. Vahşi Batı'nın yalnız kovboyu şimdi 50 yaşında ve ona hâlâ "gölgesinden hızlı silah çeken adam"deniyor.

Dul ve yetimin ya da kasabanın çıkarlarının savunucusu Red Kit'in maceralarında mizah, güzel duygular ve Batı'nın fethine dair referanslar bir arada: birkaç tarihsel figür, at arabasıyla göçmenler, demiryolu inşaatı, kovboy salonları, kızılderililer ve bir kahraman, Red Kit. Vahşi Batı'nın Belçika versiyonu olan bu western parodilerde kan hiçbir zaman akmaz. Çocuklar sadece ateş edildiğini görürler.

Bir çizgi roman kahramanı olarak 1947 yılında Amerika'da doğan Red Kit'in 68 albümden oluşan maceraları dünyayı dolaştı. 30 dile çevrildi. 1981 yılında çizgi filme, 1991'de filme çekildi.

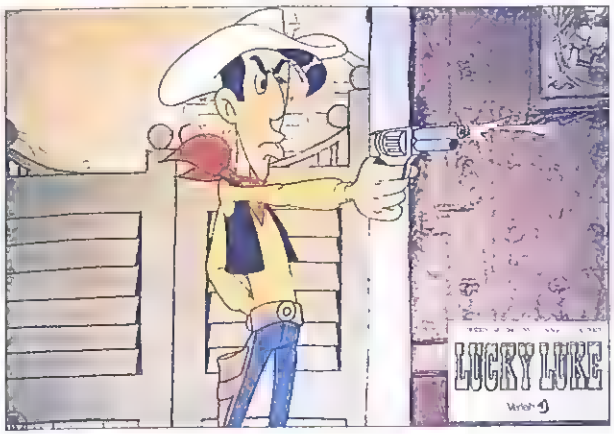

Red Kit'in yaratıcısı papyon kravatlı Morris ise 70 yaşında. Asıl adı Maurice de Bevere olan Belçikalı çizer, Fransız Liberation gazetesinde yayımlanan röportajında "Bütün çizerler daha okuldayken defterinin kenarına resimler yaptıklarını söylerler. Ben ise defterin ortasına resim yapar, kenarına not alırdım." diyor. Savaş sırasında cepheye gitmemek için iki yıl hukuk eğitimi gören Morris, savaştan sonra Brüksel'de bir çizgi film stüdyosunda çalışıyor. Orada Şirinler'in yaratıcısı Peyo ile tanışıyor. Morris, 1948 yılında kendini dünyanın merkezinde hissettiği New York'a gidiyor. Altı yıl boyunca Franquin ve Jige isimli iki Belçikalı arkadaşıyla Amerika'yı bir uçtan bir uca dolaşıyorlar. Her gittikleri yerde konaklayıp birlikte Red Kit'in yeni bir macerasını çiziyorlar. Morris 1955'ten 1977'deki ölümüne kadar Red Kit'in hikayelerini yazan Asteriks'in dahi senaristi Goscinny'yi de New York'da tanıyor. Morris bir western hayranı. Westernlerdeki "bayağı romantizm"e bayılıyor. Red Kit'i nasıl yarattığına gelince, "Walt Disney bir gün garajda sandviç yerken bir fare masanın üstüne çıkıp kırıntıları kemirmeye başlamış ve Mickey karakteri buradan doğmuş. Benim anlatacağım hikaye ise daha basit. Brüksel'de mobilyalı bir odada oturuyordum. Ev sahibim olan kadın çok sigara içerdi ve bir zamanların ünlü şarkısı 'bu gece yalnızım'ı söylerdi. Yay gibi bacakları vardı, dişleri de ata benzerdi." Ev sahibesinden esinlenerek yarattığı kahraman kovboy, Morris'e hem şöhret hem servet kazandırıyor. Ama Morris hâlâ eski mantosunu giyiyor, taka arabasıyla geziyor. Kendisine albümlerindeki gizli mesajı soranlara "öyle iyi gizlenmiş ki ben bile keşfedemedim" diye cevap veriyor ve ekliyor: "Mizah için mizah yapılamıyor. Mutlaka bir açıklaması olması lazım. Bu çok kötü".

Red Kit (Lucky Luke)'un yaratıcısı Belçikalı çizer Morris, "Yalnız Kovboy"u bir zamanlar kirada oturduğu evin sahibesinden esinlenerek oluşturduğunu söylüyor.

Daltonların korkulu rüyası Red Kit ve mütevazı babası Morris, nice yıllara!

Derleyen: Meltem Uysal
Radikal İki

Çizgi filmlerin çizgisi

UMUR TALU

Bizim içimiz rahat olsun! Panikte olan İngilizler İngiliz Yayın Standartları Komisyonu, televizyonlardaki çocuk programlarında çizgi film oranı üçte bire yükseldi diye telaş içinde. Beş yıl önce dörtte bir, 1981'de onda birmiş. Tabii bunların çoğu Amerikan yapımı.

İngilizler bile diyor ki, "Ucuz Amerikan çizgi filmlerinin işgali yüzünden kültürümüz tehlikede".

İngiliz çocuklar "acil yardım telefonu" olarak 911'i bellemişler. Oysa Londra'da bu numara 999.

911 ise çocukların Amerikan çizgi filmlerinden öğrendikleri numara.

***

Çizgi çizgi öğrendikleri "numara" keşke ondan ibaret kalsa.

Mesela sokaklarda kaplumbağa kılığında küçükler çoğalmıştı. "Ninja Kaplumbağalar"a özenerek.

Kılık kıyafetle sınırlı kaldığında, çocuğun ruhu dışında, çevre için bir tehlike arzetmiyordu elbette.

Fakat ben o ninja yavrulardan aynı zamanda "Power Rangers" eğitimi görenlere de rastladım.

Hem ninja, hem "Power Rangers"... El, ayak, ele geçen sopa, avuçta taş, artık Allah ne verdiyse girişiyorlardı.

Sanırsın özel tim. Aile içi deneyimlerle sabit. "Temel Reis"in ıspanağı sevdirme cihetinden hiçbir faydası yok. Buna karşılık küçükler hemen kavrıyor ki, okkalı bir yumruk için ıspanağın da lüzumu yok. "Tom ve Jerry"i bilirsiniz. Bir süre bu çizgi film, kötü niyetli büyüklere karşı küçük varlıkların savunma mekanizmalarını önplana filan çıkarıyor sanıyordum. Maalesef çocuklara göre epey geç kavradım. Onlar öğreneceklerini çoktan öğrenmişlerdi. "Küçük fare" kendini korumakla kalmıyordu; basbayağı kötülükten zevk alıyordu. Bunu bir yakının kedileri de anladı. Bizim "minik fareler" çizgi filmlerden haberi olmayan şaşkın kedileri bunaltmışlardı.

Sonra... Mesela "Buggs Bunny" türünden arsız, şımarık, küstah bir tavşan ne gördüm, ne duydum. Bakın etrafınıza. "Buggs Bunny"leşmiş bir sürü çocuk var.

***

Niyetim çizgi filmleri tümüyle karalamak değil. "Nöbetçi refakatçi" göreviyle tayinim çıktığı "Notre Dame'ın Kamburu" veya "Kahraman Köpek Balto" gibi filmleri sıkılmadan, yakınmadan, üstelik Radyo Televizyon Üst Kurulu dikkatiyle izlememe rağmen önemli bir faul de bulmadan severek seyrettim.

Hem çizgi filmlerin şöyle bir hazırlayıcı işlevi olduğunu da düşünüyorum:

Kaç yıl boyunca kaç bölüm izlerlerse izlesinler, çocuklar görüyor ki, ne kahramanlar değişiyor ne de onların icraatı.

Sonra, birgün Türkiye haberlerini de izliyorlar.

Hep aynı kahramanlar, hep aynı maiyetler.

İşte şu haberde "Power Rangers" coplarıyla gösteri dağıtıyor.

İşte şu haberde Süleyman Bunny, ne yapıp edip havucunu yiyor.

İşte şu haberde Safinaz'la, Bülent Reis tek dürüst kahramanlar.

İşte şu haberde Necmettin Mask kılıktan kılığa, şekilden şekile giriyor.

İşte şu haberde "Daltonlar" yine kaçıyor.

İşte şu haberde Mesut Bey muhtemelen "Duffy Duck".

İşte şu haberde Güneş Richie Rich paramızla oynuyor.

İşte şu haberde "Şeker Kız Tansu" aslında "Küçük Cadı".

Ve görüyorlar ki, "iyiler" birer "Casper", yani hayalet, yani hayal.

Herhalde anlıyorlar ki, alet edavet modernleşse de devir yine o devir, yani hep "Taş Devri"!

Milliyet

mizah keyfi

DERYA SAZAK

Leman Dergisi, bu hafta sonunu "Altın Portakal" Film Festivali'ne ayırmış...

En iyi film:

Hamam.

Ecevit, Yılmaz ve Erbakan göbektaşında ter atarken, ortamdan etkilenmeyen Demirel'e soruyorlar:

"Bizler hamamda terlerken, siz nasıl oluyor da terlemiyorsunuz beyefendi?.."

En iyi senaryo:

5+3'ün önlenebilir yükselişi.

Karede, "Sıkı tut onbaşı" diyen generali, koskoca şırıngayla Erbakan Hoca'ya BÇG (Batı Çalışma Grubu) aşısı yaparken izliyoruz.

En iyi kurgu:

Başkan babamızın sonbaharı.

Karikatür müthiş. Baba kendi heykelini yontarken, keyifle söyleniyor: "Bir de 'başkan' oldum mu dünyaya kazık çaktım demektir."

En iyi erkek oyuncu:

7.65'lik tabanca.

Yardımcı oyuncular ise kurşun kılığındaki özel timciler.

En iyi kadın oyuncu:

Tahmin edeceğiniz gibi, Tansu Çiller.

En iyi yönetmen:

Böl ve çökert planına "motor" diyen Sam Amca.

En iyi müzik:

Meraba Televole.

En iyi seslendirme:

Türkiye sizinle gurur duyuyor.

Susurluk çetelerini hicveden görüntü de, öteki tüm kareler gibi olağanüstü. Yere serilmiş zavallı vatandaşa kurşun yağdıran "Man in Black" görüntülü adamlara bir kısım "partili" pankart açıyor: "Sizi seviyoruz kurşun atan şerefli kahramanlar."

Mizah güzel şey.

Bir ülkede mizah yoksa yaşanmaz, ama herkesin mizah olduğu bir ülkede de yaşanmaz.

Türkiye siyasi mizah cenneti olduğu için Gırgır ekolü dergiler yeniden patlama yaptı.

Leman, Pişmiş Kelle, Öküz... Hepsi yok satıyor. Gençliğin uğrak yeri kafeteryalarda, üniversite anfilerinde, pazar günleri manzaralı kır kahvelerinde gazete okuma keyfine mizah dergilerinin eklenmesi sevindiricidir.

Böyle giderse, 1970'li yıllardaki patlama yeniden yaşanabilir.

Mizah bolluğunda "güleriz ağlanacak halimize" dedirtecek bir haber Bodrum'dan geldi.

Milliyet'teki Halikarnas Köftecisi'ni okumuşsunuzdur.

Bodrum'u Bodrum yapan Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın evi köfteci olmuş.

Sahi, her gece Bodrum diyerek barlar caddesinde piyasa yapan yazlıkçılardan acaba kaçının bu "mekan"dan haberi olmuştur?

Kültür Bakanı da Balıkçı'nın evinin başına gelenleri yeni duymuş olmalı ki, Muğla Valisi ve Bodrum Kaymakamından bilgi aldıktan sonra üzüntüsünü belirtmiş: "O binada köfte satılması, büyük insanlara veya bizi biz yapan kişilere karşı ilgisizlik ve vurdumduymazlıktır."

Ne yapsın İstemihan Talay? Bakan olarak çaresizliğini şöyle ifade ediyor:

"Halikarnas Balıkçısı'nın evi mirasçıları tarafından 20 yıl önce satılmış, şimdi de köfteciye kiraya verilmiş. Zamanında büyük yanlış yapılmış. Halbuki, Balıkçı öldüğü anda orası çok daha uygun rakamlarla belki para bile sözkonusu olmadan müzeleştirilebilirdi.

Devletin yapacağı bir şey yok. Yazık."

Balıkçı'nın evi köfteci olduğuna göre Kültür Bakanlığı, Bodrum Kalesi'ni de pekala Mc Donald's işletebilir.

Balıkçı'nın dostları Bodrum'da yaşanan kültür katliamına ilişkin tepkileri seslendirirken, hâlâ bir şeyler yapılabileceği umuduyla Kültür Bakanlığını göreve çağırıyorlar.

Orhan Duru'nun yorumu, bu ülkede tuhaflıklara alışmış bir gazetecinin alaycılığını yansıtmaktadır.

"İnsanı umutsuzluğa düşüren bir haber daha... Halikarnas Balıkçısı Bodrum'la özdeşleşmiş, orayı bir sürgün yeri olmaktan çıkarıp başka boyutlara taşıyan öncü bir düşünür ve yazar. Toplumsal bellek yitimi ve kentsel savrukluk bu ölçüye vardıysa biz de hep beraber gidip çeyrek ekmek içine köfte koydurup, külüt ve sanat adına afiyetle yedikten sonra üzerine bir bardak ayran içebiliriz."

Her şeyin mizah olduğu bu ülkede yaşamak, iyi mi, kötü mü?

Karar vermekte acele etmeyin. En iyisi bir mizah dergisi alıp, pazarın keyfini çıkarın.

Milliyet

Metin Üstündağ 'Mizah uyarıcı niteliğini kaybediyor'

Leman ve Öküz dergilerinden tanıdığımız karikatür ve mizah sanatçısı Metin Üstündağ geçtiğimiz günlerde "İmza: Bir Dost" (Parantez Yayınları) adlı yeni kitabını çıkarttı. Ece Ayhan'ın "sıkı şair", Aziz Nesin'in "mizahımızın suyunu değiştirdi" diye tanımladığı Üstündağ'ı bu dokuzuncu kitabından yola çıkarak sorguya çektik.

•Yazılarınızda kişilerarası ilişkilerden hareketle toplumu eleştiriyorsunuz. Toplum ne halde?

Sinirleri bozulmuş, laçka laçka olmuş bir toplumda yaşıyoruz. Yaşadıklarımız günlük değil, anlık. Her an hem cinnet geçirebilir hem de kahkahalarla gülebiliriz. Bu ruh haline denk düşen en doğru formül ise "Televole". Yani hayatımız televoleleştiği için "Televole" programı iyi rating yapıyor. Medyada, siyasette, sanatta, kültürde hayatın her alanında "Televole" tonları hakim. Hoplaya zıplaya, poplaya zaplaya yaşıyoruz yani.

•Peki, eksik olan veya yapılamayan ne?

En büyük erozyon insan malzemesinde. Tartışmaya açılan bütün kavram ve olaylar geliyor ve insan malzemesinin niteliğine dayanıyor. Bir kavramı, bir olayı tartışmaktan çok, o kavramı, o olayı ortaya atan kişinin niteliğini, niceliğini tartışıyoruz. Daha doğrusu malzemesinden çıkmış bir insan tipinin algıladığı bir bakış açısını sürtüştürüp duruyoruz. Asıl içinden çıkamadığımız erozyona uğramış insan malzemesi ve onun mantığı, zihniyeti, algılama biçimidir. Her meselede yumurta mı tavuktan çıkar, tavuk mu yumurtadan açmazına girmemiz, bu insan malzemesinin sığlığından kaynaklanıyor. Memleketin bütün meselelerini Ali Kırca'nın "Siyaset Meydanı"nda tartıştı bu halk. Ama ne değişti? Bilgililer yetkisiz, yetkililer ilgisiz. Düşünenler takım tutar gibi düşünüyor. Bir "münazara" ve "müsamere" havası hakim. Çözüm bulmaya çalışmıyorlar. Böyle başa böyle traş. Demirel bu halkın bilinçaltıdır. Demirel idare ediyor, bu halk kendisini hiç sevmiyor. İşin fecisi bu halk kendisini hiç sevmediğini de bilmiyor.

•Bu arada mizah ne yapıyor?

Mizah değişmeyen, dönüşmeyen, kendi kendini tekrar eden bir sektör oluyor. Uyarıcı niteliğini kaybedip uyuşturucu bir nitelik kazanıyor. Yeri geliyor hem aptallığı körüklüyor hem de ondan şikayet ediyor. Mesela mizah hâlâ "güldürürken düşündürmek" gibi aptalca bir tanımla açıklanıyor. Çeşitli şablon ve "sevici" cümleler var, herkes onlardan sarfediyor. Tüm cevaplar ratinge, tiraja endeksli. Asparagas ve lotarya koalisyon kurmuş yani.

Fotoğraf : Müslüm Bayburt

•Yazılarınızda felsefe şiirle ve mizahla bütünleşiyor...

Evet, şiir ve felsefe mizahın ince ayarlarından. Bunlar hayatın içinde zaten var. Tıpkı mizah gibi şiir ve felsefe tanımları da salakça. Salaklık pohpohlanıyor, körükleniyor. Eğitim sistemi de kafa karıştırmaktan öteye gitmiyor. İnsanoğlu nedense kimya dersinde elementlerden, biyoloji dersinde maymundan, din dersinde topraktan, tarih dersinde palavradan ürüyor. Ezberci bir eğitimin ne şiir ne felsefesi olur. Hayatı kayan nesiller, toprak kaymasına nasıl ve niye üzülsün ki? TEMA Vakfı odunları koruyacağına, insanların odun gibi yetişmesine karşı çıksın. Kendini sevmeyen biri, toprağı niye sevsin! Kendini düşünmeyen biri toprağı niye düşünsün! Nedenleri iyileştirmeden, sonuçları güzelleştiremezsiniz ki.

•Mizah nasıl olmalı sizce?

Bana mizahçı denilmesinden ciddi ve ileri derecede rahatsızlık duyuyorum. Daha doğrusu var olan mizah ve mizahçı tanımlarının salaklık parantezine sokulmaya, hiç mi hiç dayanamıyorum. Mizahın hafif ve hafifletici sebeplerden sayılmasına çok içerliyorum. "Güldüren düşündüren" değil, "kodu mu oturtan" bir anlayıştan yanayım. Akla, yüreğe, ciğere ivme ve sıçrama kazandıran, rahatsız eden, inciten, eleyen, derinleştiren bir bakış açısından yanayım. Bu yüzden yazılarımı bugün için değil şimdi ve burada olan, insan insan kaldıkça da hep varolacak bir geniş zaman için yazıyorum. Bu hem çok eğlenceli hem de mutsuz edici bir durum. Nihayet mizah, felsefe, şiir pansuman tedbirleridir. Hayat kovalar, sanat ovalar.

Efkan Kula
Milliyet

ULUSLARARASI 'YALNIZ DEĞİLSİNİZ' YARIŞMASI SONUÇLANDI

Karikatürcüler Derneği ile Spastik Çocuklar Derneği Sinop Şubesi'nin birlikte düzenledikleri Uluslararası "Yalnız Değilsiniz" Spastik Çocuklar karikatür yarışması sonuçlandı. Yarşmada birincilik ödülünü Ukrayna'dan Vladimir Kazanevskyi, ikincilik ödülünü Ukrayna'dan Jurij Kosobukin, üçüncülük vdülünü Çin'den Xin Ji kazandı. Özel ödüller ise şu sanatçıların yapıtlarına verildi: Türk Spastik Çocuklar Derneği Sinop Şubesi: Sergey Savilov (Ukrayna), Karikatürcüler Derneği: Arkady Tzykun (İsrail), Kültür Bakanlığı: Miro Stefanoviç (Yugoslavya), Sinop Valiliği: Atila Özer (Türkiye), Sinop Belediyesi: Mümin Bayram, Hasan Sarabil: Goderis Ludo (Belçika), Cartoon Yayıncılık: Victor Savilov (Ukrayna), Karikatür Dergisi: Tador Bosotov (Makedonya), Ayancık Belediyesi: Altan Özeskici, Jüri Özel Ödülü: Goderis Ludo (Belçika), Boyabat Atatürkçü Düşünce Derneği: Murteza Albayrak, Siyad: Arkady Tzykun (İsrail), Siad: Mik Jago (İsrail).

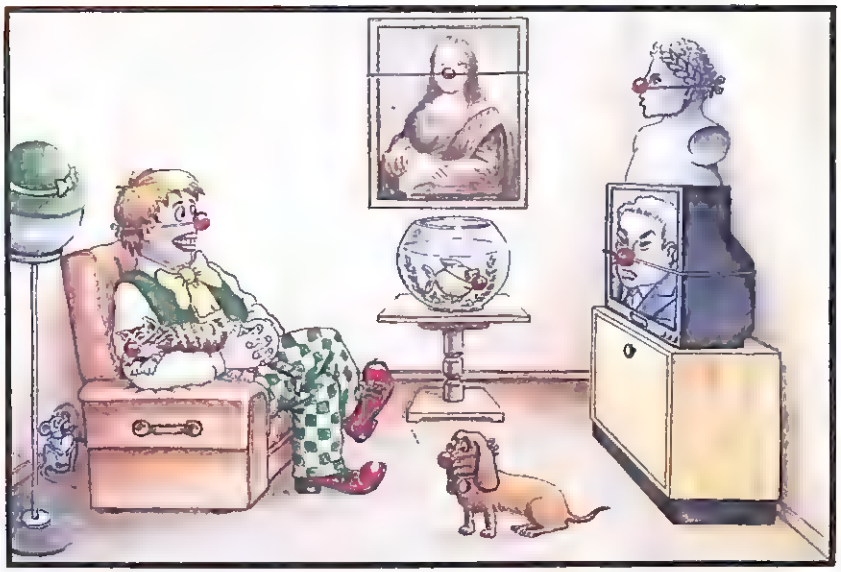

VLADİMİR RANNIH / RUSYA

TOMİSLAV OZANİC / HIRVATİSTAN

VLADİMİR KAZANEVSKY BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ UKRAYNA

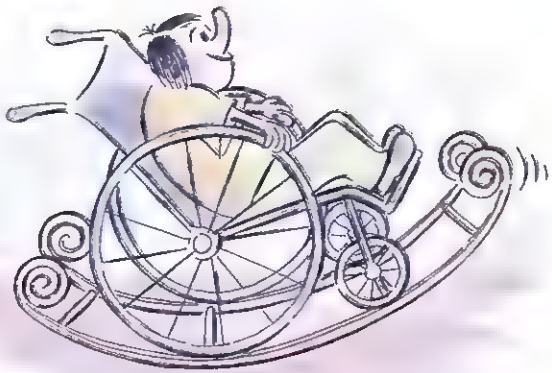

ULUSLARARASI 'AYIRIMCILIK' KARİKATÜR SERGİSİ KİTABINDAN

Şalom gazetesince yayın hayatının 50. yılını kutlamak amacıyla düzenlenen "Ayrımcılık" konulu uluslararası karikatür sergisi 14 Ekim günü Kabataş Eğitim Vakfı Sabancı Kültür Sitesi B Blok Sergi Salonu'nda açıldı. 2 Kasım'a kadar süren sergide yer alan karikatürlerden oluşan sergi albümü de çıktı.

Şalom gazetesi genel yayın koordinatörü Silvyo Ovadya ve karikatür araştırmmacısı, iletişim uzmanı Hıfzı Topuz'un önsözleriyle sunulan albüm 158 sayfadan oluşuyor. Kitaptan bazı "ayırımcılık" karikatürleri sunuyoruz.

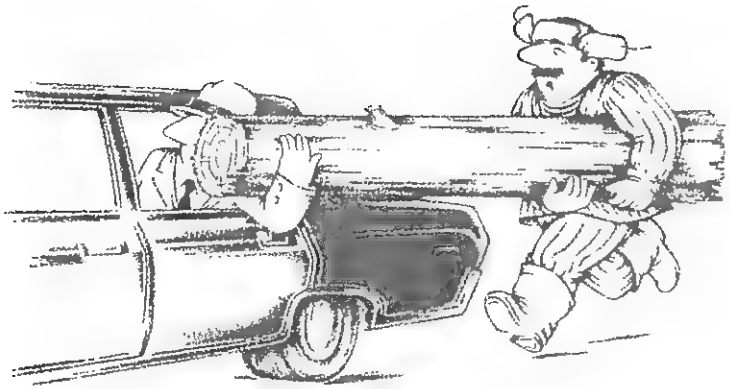

SERGEY KHASABOV / RUSYA

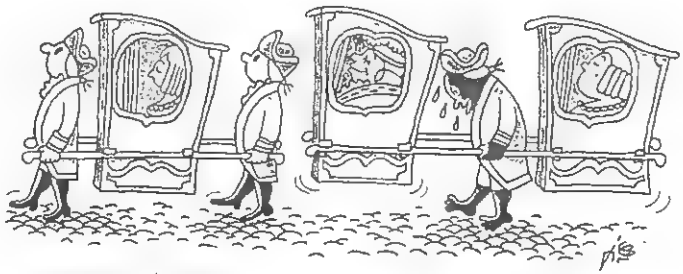

JEAN ETIENNE ROUSSEAU / FRANSA

YENER ÇAKMAK / TÜRKİYE

İVAN VELİKOV
KUTUZOV
BULGARISTAN

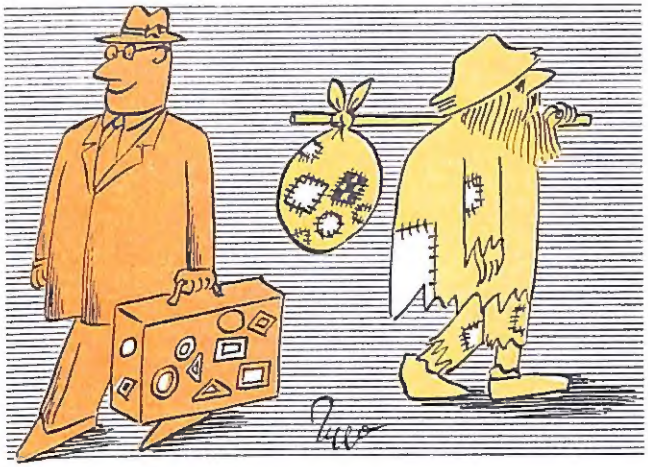

DİMİTAR CUDO / MAKEDONYA

BERNARD SCALESSE / FRANSA

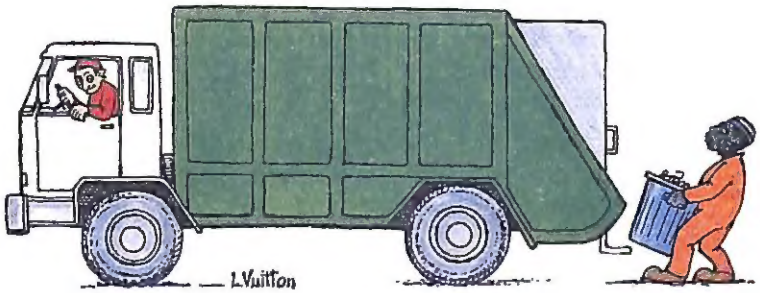

KUZEY - GÜNEY İLİŞKİLERİ

LOIS VUITTON
FRANSA

PHILIPPE BOSSENS
BELÇİKA

STEFAAN PROVIJN
BELÇİKA

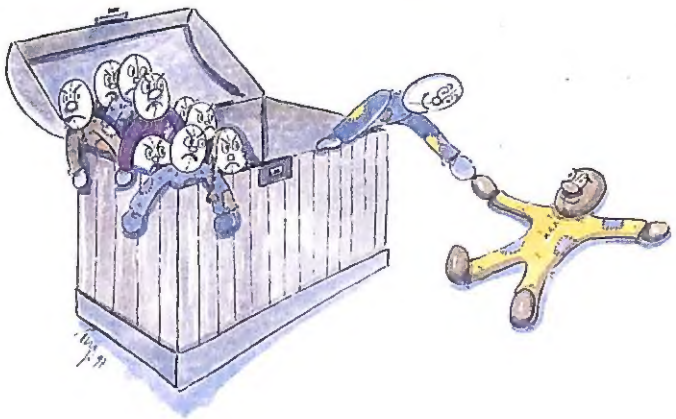

Çarşı Mağazaları 2. Karikatür Bienali 1997-1998

İlki, 1995-1996 yıllarında düzenlenen Çarşı Mağazaları Karikatür Bienali'nin ikincisi 1997-1998 yıllarında düzenleniyor. İlk Bienalde karikatür yarışmasının yanısıra karikatür söyleşileri de yapılmıştı. Yarışma sergisi İstanbul, Ankara ve İzmir'de açılmıştı.

2. Karikatür Bienali'nin konusu "sinyalizasyon ve kullanma talimatları" olarak belirlendi.

Bu konu çerçevesinde düzenlenencek karikatür yarışması Türkiye ve Kıbrıs'tan bütün çizerlere açık.

Çizim tekniği serbettir.

Katılımcılar yarışmaya en fazla üç eser gönderebilirler.

Gönderilecek eserler, en az 21x30 cm, en fazla 35x50 cm boyutlarında ve paspartusuz olmalıdır.

Gönderilecek her eserle birlikte yarışmacının adı, soyadı, özgeçmişi, fotoğrafı, adresi, telefon numarası ve karikatür başlığının da yer aldığı bir tanıtıcı yazının bulunması gerekmektedir.

"Sinyalizasyon ve kullanma talimatları" konulu karikatür yarışmasına gönderilen karikatürlerin kullanım ve yayın hakkı, Çarşı Büyük Mağazacılık A.Ş.'ye aittir

Yarışmaya gönderilecek karikatürler daha önce bir yerde yayımlanmış olabilir, ancak başka bir yarışmada ödül almamış olmalıdır.

Yarışmanın sonuçları bir ödül töreni ile yarışmacılara ve basına açıklanacaktır.

Jürinin sergilenmeye ve yayımlanmağa değer gördüğü karikatürler bir kitapta toplanacaktır.

Kitaba alınan karikatürler kitap ve sergi çalışmaları bitince çizerlerine iade edilecektir. Kitaba ve sergiye alınmayan yapıtlar yarışma bitiminde iade edilecektir.

Ödüller: Birincilik ödülü: 250 milyon TL, üç başarı ödülü: 100'er milyon TL, üç jüri özel ödülü: 50'şer milyon TL.

Yarışma Jürisi:
Sadık Karamustafa,
Metin Sözen,
Tan Oral,
Kamil Masaracı,
Ferruh Doğan,
Ali Ulvi Ersoy,
Behiç Ak,
Hakan Sümer,
Oğuz Gürel,
Mahmut Akgün,
Selim Yekta Işık.

Son katılma tarihi: 1 Aralık 1997 günü çalışma saati bitimine kadardır.

Adres: A&B Tanıtım P.K. 76 Teşvikiye 80212 İstanbul

yarışmalar

Halkevleri 66. Kuruluş Yıldönümü Kültür Sanat Ödülleri

Koşullar:

a) Konu sınırlaması yoktur.

b) Yarışma amatör profesyonel herkese açıktır.

c) Her sanatçı dilediği sayıda yapıtla katılabilir.

ç) Boyutlar 42x42 cm'den büyük olmamalıdır.

d) Yarışmaya en son katılma tarihi 31 Aralık 1997.

Seçici Kurul: Turhan Selçuk, Oğuz Gürel, Orhan Doğu, Seçkin Temur, Sait Munzur.

e) Sonuçlar 19 Şubat 1998'de Halkevleri'nin 66. Kuruluş Yıldönümü etkinliklerinde açıklanacaktır.

Ödüller: 1.lik 200 milyon, 2.lik 150 milyon, 3.lük 100 milyon.

Adres: Halkevleri Genel Merkezi, G. M. Kemal Bulvarı No: 20/5 06440 Demirtepe Ankara.

TCDD 2. 'Çizgilerle Demiryolları' Karikatür Yarışması

Konu: Çizgilerle demiryolları.

Yarışma bütün karikatürcülere açık. Yarışmaya birden çok ve daha önce hiç yayınlanmamış karikatürle katılınabilir. Çizim tekniği serbesttir. Karikatürler en fazla 35x50 cm ebatlarında olmalı. Yarışmacılar kısa özgeçmişlerini ve birer fotoğraflarını karikatürleriyle birlikte göndermeliler. Karikatürler en geç 21.11.1997 tarihine kadar, 2. Ulusal Demiryolu Kongresi Yürütme Kurulu TCDD Genel Müdürlüğü APK Dairesi Başkanlığı 06330 Gar Ankara adresine elden ya da posta ile ulaştırılmalıdır.

Ödüller: 1.lik ödülü: 100 milyon, 2.lik ödülü: 75 milyon, 3.lük ödülü: 50 milyon. On adet mansiyon: Her biri 5'er milyon TL.

1. Uluslararası Kıbrıs Altın Muflon Karikatür Yarışması

Yarışmada konu sınırlaması yoktur. Gönderilecek eserler orjinal olmalıdır. Teknik serbesttir. Karikatürlerin ölçüsü en az 30x25 cm, en fazla 40x30 cm olmalıdır. Her karikatürcü dilediği sayıda eserle katılabilir.

Karikatürlerle beraber özgeçmiş ve bir adet fotoğraf gönderilmelidir.

En son katılma tarihi: 30 Kasım 1997.

Adres: 1. Uluslararası Altın Muflon Karikatür Yarışması, Yaman Bey Sk. 199 Göçmenköy Lefkoşa, Kuzey Kıbrıs.

Ödüller: 1.lik ödülü: Altın Muflon (plaket), 2.lik ödülü: Gümüş Muflon (plaket, iki kişiye), 3.lük ödülü: Bronz Muflon (plaket, 3 kişiye), özel ödüller: 5 ile 10 çizere özel Muflon ödülü (plaket).

2. Serdar Çakırer Karikatür Yarışması

Koşullar: Yarışmada konu sınırlaması yoktur. Teknik siyah beyaz olmalıdır. Gönderilecek eserlerde ebat 30x40 cm'yi geçmemelidir. En fazla 2 karikatürle katılınabilir.

Ödüller: 1.lik ödülü: 35 milyon, 2.lik ödülü: 30 milyon, 3.lük ödülü: 25 milyon. Ödüller Çakırer ailesince karşılanmaktadır. Yarışmaya katılma adresi: Karikatürcüler Derneği Ankara Temsilciliği, Konur Sk. 31/10 Kızılay Ankara.

Son katılım tarihi: 30.11.1997.

Seçici Kurul: Erdoğan Başol, Orhan Enez, Mustafa Eremektar (Mıstık), Mete Göktürk, Erdoğan Karayel, Polat Nahabaş, Sema Ündeğer, Metin Peker, İzel Rozental, Murat Özmenek, Kamil Yavuz, Cafer Zorlu.

KARİKATÜR SOHBETLERİ DEVAM EDİYOR

Bir grup çizerin, İstanbu'da her ay bir araya gelerek sürdürdükleri karikatür sohbetleri devam ediyor. Ekim ayı buluşması ayın 31'inde Toplumsal Araştırmalar Vakfı'nın Galatasaray'daki lokalinde gerçekleştirildi. Karikatür, sanat ve güncel konular üzerine sohbet eden çizerler dileyen bütün çizerleri bu buluşmalara bekliyorlar.

ERAY ÖZBEK'E TALENTİNO'DAN ÖDÜL

İzmirli çizer Eray Özbek, İtalya'nın Talentino kentinde düzenlenen "Napoleon" konulu 19. Uluslararası Sanatta Mizah Bienali'nde jüri özel ödülü ile ödüllendirildi.

AKTİF EĞİTİM KONULU KARİKATÜR SERGİSİ

Öğrencilerin katılımını amaçlayan ve "aktif eğitim" olarak adlandırılan yeni bir eğitim sisteminin uygulamasıyla ilgili karikatürlerden oluşan sergi Dokuz Eylül Üniversitesi'nde düzenlenen Aktif Eğitim Şenliği kapsamında açıldı. Aynı üniversitede görev yapan karikatürcüler Oğuz Dicle, Akın Yıldız ve Barış Baklan'ın hazırladığı serginin başlığı da "aktif eğitim". Oğuz Dicle geçtiğimiz yıldan bu yana, aktif eğitim sisteminin uygulanmasının hazırlıkları sırasında, derslerinde çizimlere de yer vermeye başlamıştı.

MURTEZA ALBAYRAK EVLENDİ

Karikatürcü Murteza Albayrak ile Dilek Sekülü Çeşme'de düzenlenen bir törenle evlendiler. Çifte mutluluklar diliyoruz.

SAİM ERİCEK'TEN HAVACILIK SERGİSİ

Karikatürcü Saim Ericek, ilk olarak Türkiye'de düzenlenen "1. Dünya Hava Olimpiyatı" programı içinde, Eskişehir İnönü'de bulunan Türk Hava Kurumu Havacılık ve Paraşütçülük Okulu tesislerinde, "planörcülük ve paraşütçülük" konulu 100 karikatürden oluşan bir sergi açtı.

TÜRKİYE'NİN İLK 'KARAGÖZ OKULU' AÇILIYOR

Türkiye'nin ilk Karagöz eğitimi vermesi planlanan okulu 12 Kasım 1997 tarihinde açılıyor. Çocuk Vakfı bünyesinde eğitime başlayacak "Karagöz Okulu" Çocuk Vakfı Kültürevi'nde etkinlik gösterecek. Gelenkesel Türk tiyatro tarihi, tasvir yapımı, Karagöz müziği derslerinin yer alacağı okulda, yaşayan en deneyimli Karagöz ustalarından Tacettin Diker, Selim Naşit ve Prof Dr. Cevat Çapan ders verecekler.

'BİR ATIM OLSUN ÇERDEN ÇÖPTEN'

4 Ekim 1997 günü İstanbul Üniversitesi Öğrenci Şenliği'nde çerden çöpten nesnelerle bir at heykeli yapıldı. Karikatür ve Mizah Müzesi Özgün Baskı Atölyesi sorumlusu Remzi Köklü'nün yönetiminde gerçekleştirilen çerden çöpten at, daha önce öğrenci Trienalinde de yapılmıştı. Etkinliği gerçekleştirenler, bu heykelle "çerden çöpten de olsa herkesin bir atı olsun!" düşüncesini anlatmak istediklerini söylediler.

'POSEYDON' OLİMPİYAT KÜYÜ'NDE

31 Ekim tarihinde, Olimpiyat Köyü'nde Dünya Karadeniz Günü dolayısıyla "Özür Dileriz Poseydon" çevre kirlenmesi sergisi açılıyor. Sergide Türk, Balkan ve Azeri 37 çizerin 56 eseri bulunuyor. Daha sonra Çekül Vakfı'nca serginin kitabı da yayımlanacak.

BURSALI ÇİZERLERDEN ORTAK SERGİ

Bursa temsilciliğimizin girişimiyle Bursalı çizerler ortak bir sergi açıyorlar. Sergi, 4-13 Aralık tarihleri arasında Şefik Bursalı Sanat Galerisi'nde açılacak.

FAİR PLAY ÖDÜLLERİ DAĞITILDI

Fair Play karikatür yarışması ödül töreni 14 Ekim 1997 günü saat 18.00'de İstanbul'daki Olimpiyatevi'nde düzenlendi. Yarışmada Erdal Yalçın, Sami Caner, Neşe Binark, Yüksel Can, Ali Şur, Sait Munzur'un karikatürleri ödüllendirilmişti. Okullararasında da düzenlenen karikatür yarışmasını ise İlkokullarda Ali Erkan Özbek, Eren Arpacı, Ferhat Çaylı; ortaokullarda Canan Bağlı, Yasin Demirci, Güneş Şahin, Sercan küçükbeycan; liselerde Sefa Çelik, Konur kaldaş, Tuğrul Han; üniversitelerde Osman Turhan, Hilal Şimşek, Bülent Sümer, Bora Özen kazanmışlardı.

KENTLİ OLMAK KARİKATÜR ALBÜMÜ ÇIKTI

Çorum Ticaret ve Sanayi Odası'nın düzenlediği "Kentli Olmak" konulu karikatür yarışmasının albümü geçtiğimiz günlerde yayımlandı. 48 sayfadan oluşan albümde ödül alan karikatürlerlerle, yarışma karikatürlerinden seçilmiş karikatürler yer alıyor. Kitapta şu sanatçıların eserleri var: Fatih Aksular, Murteza Albayrak, Mustafa Nihat Aras, Semiramis Aydınlık, Aşkın Ayrancıoğlu, Yaşar Babalık, Mohammad Mehdi Bahmani, Mümin Bayram, Zeki Bulut, Yüksel Can, Sami Caner, Kürşat Coşgun, Ali Herkül Çelikkol, Birol Çün, Deniz Dokgöz, Levent Erdem, Zeynep Gargi, Mehmet Gölebatmaz, Cemalettin Güzeloğlu, Mehmet Kahraman, Bülent Karaköse, Musa Kayra, Majid Khosrdanjim, Cem koç, Murat İlhan, Cihan İşbaşı, Bülent Okutan, Abdullah Orhan, Yavuz Özhan Önür, Bora Özen, Seyit Saatçi, Engin Selçuk, Ömer F. Servi, Hakan Sümer, Asadov Yavar Şahsuvaroğlu, Ali Şur, Eren Tanoba, Ali Osman Taş, Seçkin Temur, Cem Uysal, Abdullah Üçyıldız, Saadet Demir Yalçın, Osman Yığcı, Mustafa Yıldız, Orhan Zafer.

Uluslararası Mizah Bienali / Brezilya

Brezilya'nın Sao Paulo kentinde yapılacak olan Uluslararası Mizah Bienali'nin konusu "AİDS'siz aşk" olarak belirlendi. En fazla üç karikatürle katılınabilir.
Boyutlar 30X40 cm. Bütün karikatürlerin arkasına kimlik bilgileri, telefon numarası, ülke, yazılması unutulmamalı.
Ödüller: 1. Ödül: 10 bin $ (10 yapıta paylaştırılacak), 2. Ödül: 8 bin $ (8 yapıta paylaştırılacak), 3. Ödül: 6 bin $ (6 yapıta paylaştırılacak), ayrıca jürinin belirleyeceği sayıda özel ödüller.
Son katılma tarihi: 12 Kasım 1997.
Adres: Bienal Internacional de Humor-Sem AIDS com amor, Rua Redençao, 417, Belenzinho-CEP (zip code) 03060-010 Sao Paulo-SP-Brazil

internationaal cartoonfestival knokke-heist

37. Knokke Heist Belçika

Konu: "İnsan gülmek ister". Her karikatürcü 5 karikatürle katılmak zorunda. Teknik serbest. Boyutlar A: min 21 cm, maksimum 42 cm; B: minimum 30 cm, maksimum 60 cm. Bütün karikatürlerin arkasına kimlik bilgileri ve adres yazılması unutulmamalı. Karikatürlerle birlikte doğum tarihi ve sanatçının imzasını içeren bir form eklenmeli (ancak 18 yaşından büyükler katılabilir). Karikatürlerin satış fiyatı yazılması da isteniyor.
Ödüller: Altın Şapka: 150 bin Belçika Frangı, Gümüş Şapka: 75 bin BF, Bronz Şapka: 50 bin BF, ayrıca 10 bin BF değerinde 6 özel ödül.
Son katılma tarihi: 17 Ocak 1998. **Adrres:**Teorisme Knokke-Heist vzw Meerlaan 32, B-8300 Knokke- Heist, Belgium.

uluslar arası Yarışmalar

1998 Uluslararası karikatür Sergisi Avustralya

Avustralya'da 1998'de sonuçlandırılacak olan uluslararası karikatür sergisi'nin bu yılki konusu: "anti-ayrımcılık ve anti-ırkçılık" olarak belirlendi. Yarışmaya en fazla 4 karikatürle katılınabilir. Teknik serbest. Boyutlar A4 veya A3 cm. Bütün karikatürlerin arkasına kimlik bilgileri, telefon numarası, ülke, yazılması unutulmamalı.
Ödüller: Altın Eucalyptus, Gümüş Eucalyptus, Bronz Eucalyptus.
Son katılma tarihi: 1 Aralık 1997.
Adres: Louis "Pol" Postrazin Director, World Cartoon Exhibition 98 G. P. O. Box 1684 Sydney NSW 1043, Australia.

8.Okhotsk Karikatür Festivali / Japonya

Japonya'da düzenlenen, 1998'de sonuçlandırılacak yarışmanın teması: "Kalp" (Heart).
Bütün dünya karikatürcülerine açık yarışmada, daha önce yayımlanmamış orjinal karikatürler isteniyor. Dilenen sayıda karikatürle katılınabilir. Teknik serbest. Boyutlar 29.7X42 cm. **Ödüller:** 1. Ödül: 500 bin yen, 2. Ödül: 300 bin yen (iki karikatürcüye), 3. Ödül: 200 bin yen (4 karikatürcüye), 4. Ödül: 100 bin yen (6 karikatürcüye), özel ödül: 50 biner yen (4 karikatürcüye). **Son katılma tarihi:** 28 Kasım 1997.
Adres: OKHOTSK INTERNATIONAL CARTOON AND COMIC EXHIBITION, Town Office of Kamiyubetsu-chu Aza Tondenshigaichi, Kamiyubetsu-chu, mombetsu-gun, Hokkaido, Japan.

Kasım - Aralık 1997

KARİKATÜR ve MİZAH MÜZESİ etkinlikleri

Atatürk Bulvarı, Koyacılar Sokak No: 12 Fatih İstanbul
Tel: (0212) 521 12 64

1-30 Kasım Açılış: 1 kasım Cumartesi S: 15.00 (Kestane Şenliği) •ÇARŞAF KARİKATÜR OKULU Karikatür Sergisi

15 Kasım-30 Aralık Açılış: 15 Kasım Cumartesi S: 16.00 •OTOMOBİL MAKETLERİ SERGİSİ Dr. Musa Albükrek

Sürekli Sergi •TÜRK KARİKATÜRÜ

MİZAH KİTAPLIĞI •Pazar, Pazartesi dışında hergün açıktır.

ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ •Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.

3-30 Aralık •'YALNIZ DEĞİLSİNİZ' SPASTİK ÇOCUKLAR KARİKATÜR YARIŞMASI Sergisi

15 Kasım-30 Aralık Açılış: 15 Kasım Cumartesi S: 16.00 •OTOMOBİL MAKETLERİ SERGİSİ Dr. Musa Albükrek

Sürekli Sergi •TÜRK KARİKATÜRÜ

MİZAH KİTAPLIĞI •Pazar, Pazartesi dışında hergün açıktır.

ÖZGÜN BASKI ATÖLYESİ •Uzman gözetiminde yapılan çalışmalara herkes katılabilir. Perşembe ve Pazar günleri dışında hergün 14.00-18.00 arası.